МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фізичного виховання та спорту
Кафедра олімпійського та професійного спорту

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ СУДДІВ З ГАНДБОЛУ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

Виконала: студентка 2 курсу 221- М групи
денної форми навчання
Спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт»
Куруч Анастасія Олегівна

Керівник: доцент Шалар О.Г.
Рецензент: доцент Степанюк С.І.

Херсон 2020

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1. Готовність суддів з гандболу до професійної діяльності ……6

1.1. Особливості діяльності суддів з гандболу……6

1.2. Психологічні властивості та якості суддів з гандболу…….....9

1.3. Теоретичні знання та фізична підготовка суддів з гандболу як чинник успішної діяльності ……..……..15

РОЗДІЛ 2. Організація і методи дослідження……17

2.1.Організація дослідження……..17

2.2.Методи дослідження…….18

2.2.1. Методика оцінювання теоретичних знань суддів з гандболу…….18

2.2.2. Методика визначення фізичної підготовленності суддів з гандболу……..19

2.2.3. Методика оцінювання психологічних властивостей арбітрів з гандболу…….20

РОЗДІЛ 3. Результати дослідження……22

3.1. Оцінка теоретичних знань суддів з гандболу……22

3.2. Фізична підготовленність гандбольних арбітрів……24

3.3. Психологічні властивості суддів з гандболу……..26

РОЗДІЛ 4. Обговорення результатів дослідження…….. 38

ВИСНОВКИ……..41

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……43

ДОДАТКИ……50

ВСТУП

Актуальність. Під поняттям «спорт» кожен по різному розуміє значення цього слова та може його пояснити. У думках людей асоціацією слова «спорт» є сильний, сміливий та гарний спортсмен, але він набагато різноманітніший. Над створенням цього яскравого, сильного та сміливого образу працюють багато людей зі спортивною спеціальністю. До них входять тренери, судді, делегати, секретарі тощо. Спортом у вузькому сенсі правомірно називати лише ту діяльність, яка історично виділилася і засвоїлась в виді змагань, безпосередньо спрямованих на демонстрацію досягнень в ній, ставши уніфікованим способом виявлення, порівняння і об'єктивній оцінки певних спортивних можливостей: сил, здібностей, вміння майстерно використовувати їх для досягнення змагальної мети [4]. Треба звернути увагу також на тих людей, за допомогою яких ця діяльність здійснюється у повній мірі. Дуже часто те, що ми вважаємо другорядним є головним. У цій роботі буде звернено увагу на діяльність спортивних суддів з гандболу, їх вплив на процес змагальної діяльності та порозуміння зі спортсменами і тренерами [1]. Ця тема була і буде актуальна поки в світі існує спорт. Не дивлячись на те, що мало людей поглиблено звертають увагу на неї, але вона завжди на поверхні актуальності.

Є багато факторів, що впливають на суддівство та його стиль. Один з найважливіших – це відношення самого судді до гри, його фізична та теоретична підготовка. Саме воно є провідною характеристикою суддівства. Тому що від цього найбільше залежить результат зустрічі. Ставлення може бути не тільки серйозним чи несерйозним. Це поняття треба розуміти глибше, особливо в спортивній діяльності. Відношення до гри може ділитися на етапи: до матчу, під час зустрічі та після неї. Всі етапи впливають на результат загалом. Є.П. Ільїн виділив безліч характеристик від яких залежить суддівська діяльність, однією з них є нервово-емоційне напруження [4]. Такі складові як темперамент, характер, тривожність та емоційність суддів є актуальним предметом нашого дослідження.

Мета дослідження: визначити основні апекти професійної готовності суддів з гандболу.

Завдання дослідження:

1) розкрити особливості діяльності спортивних суддів;

2) обгрунтувати роль властивостей особистості в професійній діяльності суддів з гандболу;

3) виявити психологічні властивості особистості суддів з гандболу;

4) встановити рівні фізичної та теоретичної підготовки суддів з гандболу.

Об'єкт дослідження: спортивно-професійна підготовка суддів з гандболу.

Предмет дослідження: готовність суддів з гандболу до професійної діяльності.

Методи дослідження:

1.Теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури.

2.Психологічне тестування.

3.Метод анкетування.

4.Оцінювання фізичної підготовленості за тестом «Shuttle run test»

5. Тестування теоретичних знань.

Наукова новизна одержаних результатів.

- Вперше визначено дінаміку фізичних, теоретичних та психологічних якостей кваліфікованих суддів з гандболу;
- Вперше визначені рівні взаємозв'язку фізичної та теоретичної підготовки арбітрів;
- Отримані нові підомості про психологічні аспекти суддів з гандболу;
- Результати дослідження доповнили відомості про вплив фізичних, психологічних та теоретичних якостей на професійну діяльність арбітрів.

Практичне значення одержаних результатів.

Полягає в удосконалені системи дослідження фізичної, теоретичної та психологічної підготовки суддів з гандболу.

Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність арбітрів з гандболу.

Апробація. Основні положення і результати роботи були повідомлені і обговорювалися у засіданнях 12 та 13 Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Дидактико-методичні аспекти фізичної культури» (Херсон, 2017 та 2018 р.) ;13 Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми юнацького спорту» (Херсон 27 вересня 2018 р.)

Публікації. За результатами наукового дослідженні опубліковано 3 наукові статті.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 67 сторінок друкованого тексту, вміщує 14 таблиць. У роботі використано 40 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1
ГОТОВНІСТЬ СУДДІВ З ГАНДБОЛУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1.Готовність суддів з гандболу до професійної діяльності

Судді – є важливими дійовими особами в спорті. Вважається, що вони повинні бути не тільки байдужими реєстраторами ходу гри і порушення правил, але і вихователями гравців. На них часом лежить колосальна відповідальність у визначенні переможця не тільки в окремій зустрічі, але і всієї першості. Від них багато в чому залежить видовищність матчу. Можна, наприклад, нескінченними свистками при будь-якому зіткненні гравців зробити гру з великою моторною щільністю та загубити тактичний аспект гри.

В ігрових видах спорту до суддів висловлюються постійні претензії. Проведене опитування тренерів і гравців показало, що претензії до суддів мають 100% перших і 75% других, причому як з команд призерів, так і з команд-аутсайдерів. І не випадково діяльність суддів постійно супроводжується скандалами, протестами команд, аналізами в пресі. Особливо це стосується суддів з ігрових видів спорту. Арбітрів постійно звинувачують в упередженості суддівства, в нечесності. Звичайно, виключити цього не можна, і багато матчів, наприклад з гандболу, дають підставу для такої думки. Однак ця громадська думка є для них психологічним пресом, яке посилює їх психічний стан [4; 17].

У сучасному суспільстві спорт посідає особливе місце і робить наше життя багатшим і змістовнішим. Він дає нам здоров'я, радість спілкування, сприяє фізичному і духовному розвитку, вчить співпереживати, допомагає знімати стресові стани, зміцнює нервову систему, приносить позитивні емоції. Численні змагання зі спортивних ігор мають істотне значення в залученні до регулярних занять фізичною культурою і спортом дітей, підлітків і молодих людей. У зв'язку з цим необхідні правильна організація і професійна якість суддівства змагань [1]. Суддя - людина, яка контролює хід спортивного

змагання. Арбітр дає сигнал до початку і до закінчення змагання, контролює час гри, фіксує результати спортсменів. Він також стежить за тим, щоб під час проведення спортивних заходів спортсмени, учасники та інші особи (тренери, глядачі) дотримувалися установленими правила гри (змагань) і при необхідності призначає покарання за порушення правил. Без суддівства не обходиться жодне серйозне змагання, навіть, так звані бої без правил. Стрімкий розвиток сучасного спорту, і зокрема спортивних ігор, накладає серйозну відповідальність на спортивних суддів, перш за все в плані виховання гравців, тренерів, офіційних осіб і глядачів. При цьому слід пам'ятати, що спортивні судді - спочатку вихователі, а вже потім арбітри конкретного поєдинку. Вони зобов'язані привласнити гравцям почуття поваги до своїх товаришів по команді та суперників [3].

Як підкреслюють М.А. Давидов і Я.А. Грінбергас, судді - це вихователі, які своїми діями на полі покликані чітко, кваліфіковано і об'єктивно оцінювати вчинки і ігрові дії спортсменів [4].

Рівень суб’єктивного контролю допоможе розібрати складові частини суддівської діяльності, а саме психологічні характеристики цього професійного виду. З його допомогою можна оцінити рівень суб'єктивного контролю над різноманітними ігровими ситуаціями, іншими словами, визначити ступінь відповідальності судді за свої рішення і гру в цілому. Спортивні арбітри розрізняються по тому, як вони пояснюють свої рішення значущих для гри подій і де локалізують контроль над ними.

Стиль суддівства – це наявний у судді почерк, пов'язаний насамперед з розумінням правил і техніки гри. Одні судять строго, згідно «букви закону», інші дають послаблення, як кажуть гравці, «дають грати». Пов'язано це з тим, що в правилах є ряд таких пунктів, рішення за якими суддя приймає на свій розсуд. Саме цей аспект має багато нюансів, через які складаються суперечки, частіше всього між тренером та арбітром [4].

Також треба звернути увагу на аспект - кваліфікація суддів, яким займалася А.І. Горбачова. Він відображається в усіх етапах суддівської

діяльності. Саме кваліфікація впливає на нервово-емоційний стан та реакцію арбітрів під час неспортивної поведінки тренерів чи гравців. Відомо, що чим вищу категорію має суддя, тим частіше він має строгий стиль суддівства при трактуванні чистоти виконання гравцями технічних прийомів. Судді першої категорії в більшості не реагують на зауваження тренерів і рідко їх карають за неетичну поведінку, але суворіше ставляться до зауважень гравців [1]. Арбітри національної категорії поводяться інакше: більшість з них часто карають і гравців, і тренерів. Стиль суддівства європейської та міжнародної категорій, виражений в тому, що карають гравців і тренерів рідше, ніж судді національної категорії [4]. Усі дії арбітрів відповідають їх кваліфікації та зв'язані з її аспектами та нюансами.

Звинувачуючи суддів в помилках, мало хто замислюються над тим, що може бачити і пам'ятати суддя, який перебуває в таких же стресових умовах, як гравці і тренери [1]. При сильному тиску, арбітри втрачають концентрацію та можуть агресивно реагувати на активні технічні чи тактичні дії гравців, тої команди чий тренер некоректно реагував на дії суддів. Наприклад є такі випадки, коли суддя не бачить, що м'яч перетнув лінію воріт, і не зараховує очевидний для глядачів гол, чи не правильно використовує міри покарання гравця (жовта карта, вилучення на 2 хвилини, червона картка, синя картка). З одного боку ці моменти гри вважаються легкими, але під емоційним тиском, який характерний кожній людині, можна зазнати поразки у виборі рішення. Для цього у гандболі ввели відео повтори , за допомогою яких на змаганнях високого класу, арбітри мають змогу визначити ступінь покарання чи вирішити проблему.

В арбітрів високої кваліфікації виявлена висока енергійність, тобто прагнення до роботи з високою напругою. У суддів, які призупинилися в кар'єрному зростанні, ця характеристика виражена менше.

М.А. Кузьмін виявив деякі психологічні особливості суддів. У арбітрів високої кваліфікації рівень інтелекту вище, ніж у тих, які не мають перспектив зростання. Дослідження ознак інтелекту показало, що у діючих судді загальна

поінформованість, вміння узагальнювати, встановлювати логічні зв'язки між поняттями і знаходити логічні закономірності вище, ніж у тих які не мають зростання [4]. Ці відмінності пов'язані з тим, що діяльність судді високої кваліфікації відрізняється за обсягом, швидкості перероблення інформації, отже, пред'являє більш високі вимоги до інтелекту арбітрів [5]. Побічно ці дані підтверджуються дослідженням А.І. Горбачової, в якому показано, що судді, які мають вищу освіту, отримують суддівські категорії швидше, ніж судді з середньою освітою [4].

1.2. Психологічні властивості та якості спортивних суддів

Індивідуально-психологічні особливості суддів – це неперивна своєрідність психіки усіх людей. Індивідуальні особистості найяскравіше видимі в темпераменті, характері та здібностях, у пізнавальній, емоційній, вольовій діяльності, потребах та інших процесах. Всі ці процеси впливають на суддівську діяльність [1].

Темперамент - це властивості, які характеризують динамічний процес особливості перебігу психічних станів і поведінки людини, їх швидкість та силу, виникнення, припинення та зміну. Розглянемо типологію темперамету.

Відкрив для людства вчення про темперамент – Гіпократ. Він говорив, що в кожній людині є своя рідина. Сукупність цих рідин з грецької називалося «красис», та це слово через час змінили на «темперамент».

Коли говорять про темперамент, то думають про багато психічних розходжень між людьми - розходження за глибиною, інтенсивністю, стійкостю емоцій, емоційною вразливістю, темпу, енергійності дій і інші динамічні, індивідуальні, стійкі особливості психічного життя, поводження і діяльності [14]. Але ні, темперамент зараз є спірним аспектом, в якому багато чого не вирішено.

Таблиця 1.1.

Види темпераменту та їх характеристика

Види темпераменту	Характеристика
Сангвиник	Сангвиник зазвичай знаходиться у приподнятому настрої, вирізняється швидким і ефективним мисленням. Він активно і легко пристосовується до нових умов, швидко наближується з людьми. Почуття у сангвініка легко виникають і змінюються. Його міміка багата, жвава, виразна. За відсутністю серйозних цілей, глибоких думок, творчої діяльності у сангвініка формується поверхневість і непостійність [14].
Холерик	Дії холерика різьки, поривчасті. Він вирізняється підвищенною вразливістю, значною емоційністю, збудженістю. Часто виглядає зухвалим. Почуття душевної рівноваги, яке так легко дається санвініку, холерику незнайоме: він отримує спокій лише в самій напруженій діяльності. Прояв холеричного темпераменту значною мірою залежить від спрямованості особистості. У людей з громадськими інтересами він виявляється в ініціативності, енергії,

	принциповості. Там, де немає багатства духовного життя, холеричний темперамент часто виявляється негативно: в роздратованості, афективності [14; 20].
Флегматик	Флегматику, зазвичай, зовсім не тривожний. Його звичайний стан – спокій, тиха задоволенність оточуючими. Нові форми поведінки у флегматика виробляються повільно, але є стійкими. Зазвичай флегматик врівноважений і спокійний, дуже рідко може вийти з себе, не схильний до афектів. В залежності від умов в одних випадках у флегматика можуть виникати позитивні риси: витримка, глибина думок тощо, в інших – млявість і байдужість до оточуючого, лінощі та безвілля [14].
Меланхолик	Меланхолика вирізняють стриманість в рухах, коливання і обережність в рішеннях. Його реакція часто не відповідає силі подразника, особливо активне у нього зовнішнє гальмування. Йому важко тривалий час на чомусь зосереджуватись. Сильні впливи

	часто викликають у меланхоліка тривалу гальмівну реакцію. В нормальних умовах життя меланхолік – людина глибока, стримана. За несприятливих умов, меланхолік може перетворитися в замкнене, боязливу, тривожну людину [14].

Кожний з зазначених типів темпераменту сам по собі не є ні гарним, ні поганим (якщо не пов'язувати темперамент і характер) та може по різному впливати на суддівську діяльність. У спортивній діяльності усі типи темпераменту можуть взаємодіяти по-різному. Виявляючись в динамічних особливостях психіки і поведінки людини [15].

Розрізняють власне темперамент як певне стійке сполучення психодинамічних властивостей, що виявляються у спорті та поведінці на його динамічну основу [15].

Вчення І. П. Павлова дає поняття, які характеризують типи темпераменту:

1) три властивості нервової системи: сила, врівноваженість, рухливість збудження та гальмування;

2) чотири основних поєднання у вигляді чотирьох типів діяльності вищої нервової системи:

а) сильний, вріноважений, рухливий - сангвінік;

б) сильний, врівноважений, інертний - флегматик;

в) сильний, неврівноважений - холерик;

г) слабкий - меланхолік.

Поглиблюючись у праці науковців, можна сказати що типологія нервової системи дуже складна та має різні нюанси. Дослідження Б.М. Теплова та В.Д. Нєбиліцина довело, що структура основних властивостей

нервової системи значно складніша, а кількість комбінацій значно більша. Але зазначені чотири типи є актуальними та більш узагальнені [20].

Емоційно-мотиваційна середа спортивних суддів

Емоційно-мотиваційний стан - це активна сфера, що наштовхує людину здійснювати дії, спрямовані на задоволення себе. Ці дії можуть бути направлені спадково , або затверджені досвідом. Емоційно – мотиваційний стан відіграє одну з важливих ролей у спорті [3].

В сучасному спорті, окрім самих спортсменів, залучені судді, тренери, спортивні керівники, лікарі, науковці різних спеціальностей, - представники спортивної журналістики і багато інших. Їх участь у процесі спортивної діяльності суттєво різниться за мотивами і цілям, складу дій, можливості впливати на спортивні результати тд. [15]. Незважаючи на це, всі вони є активними учасниками цієї діяльності. Суддям при підготовці необхідно готуватися не тільки за правилами гри, а й звертати увагу на емоційний стан та рівновагу, тому що така підготовна може погано впливати і викликаюти неузгодженості функцій, тобто прояви високої надійності в суддівській діяльності. Мотивацію можна визначити як напрям і інтенсивність зусилля людини [16]. Напрямок зусилля означає, що людина шукає певні ситуації чи прагнути до них, або що певні ситуації привертають його. Інтенсивність зусилля - характеризує ступінь зусиль прикладених людиною в певній ситуації [1].

Емоційний стан арбітра у продовж своєї діяльності може змінюватися у різних аспектах та впливати на людину по різному. При цьому стиль суддівства буде змінюватися не довільно і це буде залежати тільки від реакції глядачів, тренерів та гравців. Але треба звернути увагу, що на цей психологічний стан буде впливати не тільки емоції, а й тип темпераменту, характер, стиль суддівства, категорія арбітру та навіть настрій який супроводжує людину при усіх видах діяльності [2].

Тривожність як емоційна сфера.

Тривожність – являє собою схильність людини до відчуття стану тривоги тривоги. Частіше за все тривожність людини пов'язана з очікуванням соціальних наслідків її успіху або невдачі. Тривога і тривожність тісно пов'язані із стресом. [7, с.14].

Таблиця 1.2.

Поняття тривожності відомих людей

Астапов В.	Страх - це реакція на конкретно існуючу загрозу; - тривога - це стан неприємного передчуття без видимої причини. Проте, часто в науковій літературі не завжди дотримується це розділення.
З. Фрейд	Розглядає часто тривогу з погляду афекту, ігноруючи об'єкт, який її викликає. А тривогу він визначає як «природне і раціональне» явище, реакція на сприйняття зовнішньої загрози (по Фрейду об'єктивна тривога), тобто те, що інші автори визначають як страх. Крім того, З.Фрейд використовує термін «боязнь». За визначенням Е. Зетцеля, страх - це нормальна реакція на ситуацію зовнішньої небезпеки. Тривога, же це перебільшена, неадекватна реакція на ситуацію реальної небезпеки, навіть якщо вона малозначна.

П. Тілліх	Вважає, що страх і тривога невід’ємні – вони тісно пов'язані одна з одною. Він визначає тривогу як страх перед невідомим.

Таким чином, можна зробити висновок, що тривога це базисна реакція, загальне поняття, а страх - це вираз тієї ж самої якості, але в об'єктивній формі (на певний об'єкт). Саме тому тривога надалі розглядатиметься в тісному зв'язку із страхом та актуальна в спортівній суддівській діяльності.

1.3. Теоретичні знання та фізична підготовка суддів з гандболу як чиники успішної діяльності

Кожний етап успішної діяльності складається з різних компонентів. У спортсменів - це фізична, теоретична, тактична та психологічна підготовка; у тренера – це теоретична, психологічна та професійна підготовка; тож у спортивного судді теж є критерії спортивно-професійної готовності до суддівської діяльності. Спортивний арбітр повинен в комплексі оволодіти теоретичними, фізичними та психологічними якостями. За допомогою комплексного використання цих аспектів судді можуть повноцінно реалізувати себе в професійній діяльності.

Всі арбітри для отримання категорії та підвищення кваліфікації повинені відвідати семінар та пройти кваліфікаційне тестування. Воно складається с теоретичного оцінювання та оцінки фізичних якостей.

Арбітр повинен досконало знати правила з гандболу, щоб впевнено відчувати себе на майданчику під час гри. Також для повного балансу психологічний стан судді повинен бути у нормі. Суддівська діяльність – це багатогранний процес, який потребує повної концентрації та психологічної підготовленості. З поганим знанням теоретичних правил спортивний арбітр не

може збалансувати свій стан до ідеального, тому знання теоретичних правил є головним аспектом в діяльності арбітрів.

Фізичний стан відіграє важливу роль в житті людини загалом. Також і спортивні судді повинні відповідально ставитися до свого фізичного стану. З поганими показниками в фізичній підготовці, діяльність спортивного арбітра впевнено можна назвати суб’єктивною. Коли основними критерієм суддівства є об’єктивна оцінка. Тому кожен професіонал має підтримувати себе у формі та слідкувати за своїм здоров’ям.

Висновки до першого розділу. Розглядаючи перший розділ, ми бачимо як багато факторів впливають на суддівську діяльність. З якими аспектами вона супроводжується та взаємодіє. Цей розділ складався з теоретичного матеріалу, який показує важливість психологічного стану суддів і спортивної діяльності загалом. Психологічний, фізичний та теоретичний процеси є головними у цій діяльності, через це було досліджено саме ці особливості.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Організація дослідження

Наукова робота була розпочата у листопаді 2017 року та продовжена у період 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 навчальних років.

Експериментальне дослідження проходило в декілька етапів:

На *першому етапі* (начальний рік 2017-2018 року) всебічно вивчався стан питання за даними літературних джерел, узагальнювався досвід провідних вчителів фізичної культури та спорту, проводилось ознайомлення з експериментальними базами дослідження в різних загальноосвітніх закладах освіти. В даний період було сформовано перелік досліджуваних, а саме судді різного віку та категорій. Було розглянуто і вивчено особливості психології суддівської діяльності.

На *другому етапі* (навчальний рік 2018-2019) нами були накопичені психологічні тестування для визначенні рівня концентрації уваги, типу темпераменту, діагностики зорової механічної пам'яті та емоційного стану і виявленні основних спільних понять суддів з гандболу та проведені діагностики акцентуацій характеру, суб'єктивного контролю, оцінки самоконтролю та рівня тривожності перед важливими матчами. Паралельно відбувалось спостереження за суддівською кар'єрою з метою визначення особливостей використання різноманітних засобів та методів. Отримані результати тестування та спостереження детально аналізувались з подальшим визначенням пріоритетних відповідей на поставлені питання;

Заключний *третій етап* (вересень – жовтень 2020 року) був присвячений оформленням магістерської кваліфікаційної роботи.

Контингент дослідження. Відповідно до поставлених завдань в дослідженні прийняли участь судді, а саме Альона В., 19 років, суддя 2 категорії; Валерія В., 21 рік, суддя 1 категорії; Руслан Л., 28 років, суддя Європейської категорії; Вікторія Ж., 33 роки, суддя Європейської категорії (з

перервою в суддівській кар'єрі); Павло Г., 26 років, суддя Національної категорії; Артем Ш., 28 років, суддя Європейської категорії; Альона К., 21 рік, суддя 2 категорії; Андрій М., 26 років, суддя 2 категорії; Олена П., 33 роки, суддя Європейської категорії; Єлизавета А., 17 років, суддя 3 категорії; Валерія К., 27 років, суддя 1 категорії; Володимир Ф., 31 рік, суддя національної категорії; Андрій К., 34 роки, суддя національної категорії; Аліна С., 21 рік, суддя 3 категорії; Катерина М., 26 років, суддя 1 категорії; Марина С., 29 років, суддя європейської категорії; Олександр К., 39 років, суддя національної категорії; Олександр Г., 39 років, суддя національної категорії; Альона В., 24 роки, суддя 2 категорії; Олександра С., 25 років, суддя 2 категорії.

Отже, у діагностуванні приймали участь арбітри різного віку та категорій. Європейська категорія-5 арбітрів; Національна категорія- 5 арбітрів; 1 категорія- 3 арбітри; 2 категорія- 5 арбітрів; 3 категорія- 2 арбітри. З яких 12 жінок та 8 чоловіків.

2.2. Методи дослідження

Нами були використані тести та анкети для оцінки теоретичної та фізичної подготовленості й визначення психологічних особливостей суддів.

2.2.1. Методика оцінки теоретичних знань суддів з гандболу

Було використано теоретичний тест з правил гандболу затверджених Європейською федерацією гандболу. Обрано в хаотичному порядку 30 питань за якими арбітри проходили кваліфікаційне тестування.

За результатами, оцінка розраховувалась таким чином:

Таблиця 2.1

Оцінювання теоретичних знань

Кількість правильних відповідей	Відсоток результативності	Кількість отриманих балів
30 відповідей	100%	5 балів

27-29 відповідей	90%	4,5 бали
24-26 відповідей	80%	4 бали
20-23 відповіді	70%	3,5 бали
15-19 відповідей	55%	3 бали
10-14 відповідей	40%	2,5 бали
5-9 відповідей	30%	2 бали
0-4 відповіді	10%	0 балів

Прохідний кваліфікаційний бал 24 правильні відповіді.

2.2.2. Методика визначення фізичної підготовленості суддів з гандболу

Для визначення рівня фізичної підготовки був проведений біговий тест, затверджений Європейською федерацією гандболу «Shuttle run test» (Beep test), за результатами якого відстежили готовність до професійної діяльності. Цей тест передбачає безперервний біг між двома лініями на відстані 20 метрів за часом запису звукових сигналів. З цієї причини тест також часто називають тестом "звуковий сигнал" або "звуковий сигнал". Учасники стають на рівні однієї з лінії, звертаючись до другої лінії, і починають бігати за вказівкою запису. Швидкість на старті досить низька. Об'єкт продовжує бігати між двома рядками, обертаючись, коли про це сигналізують записані звукові сигнали. Приблизно через одну хвилину звук вказує на збільшення швидкості, і звукові сигнали будуть ближче один до одного. Це триває кожну хвилину (рівень). Якщо лінія досягнута до звукового сигналу, арбітр повинен зачекати, доки пролунає звуковий сигнал, перш ніж продовжити. Якщо лінія не досягнута до звуку звукового сигналу, випробуваний отримує попередження і повинен продовжувати бігти до лінії, а потім повернутись і спробувати наздогнати темп ще протягом двох «звукових сигналів». Суддя отримує попередження, коли вони вперше не досягають лінії (в межах 2 метрів), і виключається після другого попередження.

Біговий тест складається з 13 і більше рівнів. Кожен рівень має підрівні.

Таблиця 2.2

Складові рівня фізичного тестування

Рівень 1	1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 1.5; 1.6; 1.7. Кожен з підрівнів супроводжується сигналом.
Рівень 2	2.1; 2.2; 2.3; 2.4…..

Таблиця 2.3

Оцінювання фізичних якостей за тестом «Shuttle run»

Оцінка бігового тестування	Показники арбітра жінки (рівні)	Показники арбітра чоловіка (рівні)
Чудово 5 балів	Більше 12	Більше 13
Дуже добре 4 бали	10-12	11-13
Добре 3 бали	8-10	9-11
Середній рівень 2 бали	6-8	7-9
Погано 1 бал	4-6	5-7
Дуже погано 0 балів	Менше 4	Менше 5

2.2.3. Методика оцінки психологічних властивостей суддів з гандболу

У продовж дослідження ми використовували різні тести, методики та діагностики, щоб у повній мірі відобразити психологічну особливість та взаємодію емоційних зав’язків у суддівській діяльності. За допомогою

діагностик визначили основні та другорядні аспекти суддівської діяльності для професійного становлення.

Опитувальник «Дослідження психологічної структури темпераменту» (Б.Н. Смирнов), само оціночний тест «Характеристика емоційності» (Є.П. Ільїн), методика «Агресивна поведінка» (Є.П. Ільїн, П.А. Ковальов), методика «Мотивація успіху і страх невдачі» (А. Реан), «Дослідження структури темпераменту» (Т.Ю. Айзенка), тест «Виявлення характерологічних акцентуацій особистості» (Б.С. Волков), «Діагностика спрямування особистості» (Б.С. Волков), методика «Рівень суб'єктивного контролю», діагностика «Оцінка самоконтролю в спілкуванні» (Т.Ю.Айзенка), «Дослідження тривожності» (Ч.Д. Спілберг, Ю.Л. Ханін) [5; 6; 7].

РОЗДІЛ 3
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Оцінка теоретичних знань суддів з гандболу

За теоретичним тестом було досліджено 14 арбітрів різного віку та категорій. Теоретичні знання є одним з найважливіших аспектів суддівської спортивно-професійної діяльності. Тому у виборці ми намагалися зібрати різні кваліфікаційні, вікові та гендерні рівні.

Таблиця 3.1

Результати дослідження оцінювання теоретичних знань

Досліджуваний	Кількість правильних відповідей	Відсоток результативності	Кількість отриманих балів
Альона К. 2 категорія	24 відповіді	80%	4 бали
Марина С. Європ. кат.	29 відповідей	90%	4,5 бали
Артем Ш. Європ. кат.	30 відповідей	100%	5 балів
Руслан Л. Європ. кат.	29 відповідей	90%	4,5 бали
Альона В. 2 категорія	25 відповідей	80%	4 бали
Єлизавета А. 3 категорія	23 відповіді	70%	3,5 бали
Олександр К. Національна кат.	27 відповідей	90%	4,5 бали
Олександр Г.	26 відповідей	80%	4 бали

Національна кат.			
Володимир В. Національна кат.	25 відповідей	80%	4 бали
Валерія С. 1 категорія	22 відповіді	70%	3,5 бали
Андрій К. Національна кат.	26 відповідей	80%	4 бали
Олександра С. 2 категорія	22 відповіді	70%	3,5 бали
Аліна С. 3 категорія	19 відповідей	55%	3 бали
Катерина М. 1 категорія	23 відповіді	70%	3,5 бали

За результатами дослідження та остаточного оцінювання за теоретичним тестом ми бачимо, що велика кількість арбітрів набрала прохідний середній бал для підтвердження кваліфікаційного рівня спортивно-професійної діяльності. Деяким досліджуваним 1-3 категорій не дістало однієї правильної відповіді. Це говорить про те, що рівень теоретичних знань правил не є достатнім для професійної діяльності суддів з гандболу.

Судді Європейських категорій набрали найвищі бали, це виправдовується тип, що вони цілком компетентні та орієнтовані в правилах з гандболу, які їм знадобляться не тільки на українських майданчиках, а й на європейських змаганнях. Усі інші арбітри набрали добрий та середній результат. Можемо провести паралель з їх кваліфікаційними рівнями. Судді котрі набрали достатній бал мають Європейські, Національні та перші категорії, що говорить про досвід в суддівській професійній діяльності.

3.2. Фізична підготовленість гандбольних арбітрів

Фізична підготовка для спортивного арбітра – важлива, також як для діючого спортсмена. Саме цьому аспекту приділяють велику кількість уваги на семінарах, кваліфікаційних заходах, навчанні та ін.

Таблиця 3.2

Результати дослідження фізичної підготовленості

Досліджуваний	Пройдений рівень	Кількість отриманих балів
Альона К. 2 категорія	8.5	Добре 3 бали
Марина С. Європ. кат.	10.1	Дуже добре 4 бали
Артем Ш. Європ. кат.	11.0	Дуже добре 4 бали
Руслан Л. Європ. кат.	10.5	Добре 3 бали
Альона В. 2 категорія	12.1	Чудово 5 балів
Єлизавета А. 3 категорія	8.7	Добре 3 бали
Олександр К. Національна кат.	9.1	Добре 4 бали
Олександр Г. Національна кат.	9.5	Добре 4 бали
Володимир В. Національна кат.	10.6	Добре 4 бали
Валерія С. 1 категорія	9.3	Добре 4 бали

Андрій К. Національна кат.	10.5	Добре 4 бали
Олександра С. 2 категорія	8.1	Добре 4 бали
Аліна С. 3 категорія	7.7	Середній рівень 3 бали
Катерина М. 1 категорія	7.9	Середній рівень 3 бали

За результатами комплексного тестування було виявлено, що майже всі арбітри, не залежно від віку, категорій та гендерного розділення, показали високий результат. Найкращій бал набрала Альона В. суддя 2 категорія, це говорить про відповідальне ставлення та підготовку до кваліфікаційного семінару. Також судді Європейської категорії Марина С. та Артем Ш, показали дуже добрій результат, це зумовленно їх кваліфікаційним рівнем. На нашу думку, доволі непоганий регультат усіх арбітрів говорить про відповідальність та свідоме розумінням своєї професії. Якщо арбітр буде мати низький рівень фізичної підготовки, то не зможе комплексно та професійно виконувати свою роботу. Гандбольний матч – це динамічна та швидка гра, з багатим різноманіттям контактів, штовхань та інших грубих елементів. Цей вид спорту потребує пильного контролю та фізичної підготовленості не тільки у гравців, а й у арбітрів. Якщо суддя має низький рівень підготовки, він не зможе встигати стежити за процесом гри та результат матчу може завершитися бійкою, сваркою чи брудною грою. Кожен арбітр сам відповідає за об’єктивність суддівства та чесність правил гри.

3.3. Психологічні властивості суддів з гандболу

Структура темпераменту суддів з гандболу

Темперамент відбиває динамічні аспекти поводження, переважно вродженого характеру, тому властивості темпераменту найбільш стійкі і постійні в порівнянні з іншими психічним особливостями людини, які дуже сильно впливають на стан та відношення арбітра до гри.

Таблиця 3.3

Психологічна структура темпераменту суддів з гандболу.

Досліджуваний	Екстраверсія-інтроверсія	Ригідність-пластичність	Емоційна збудливість-стійкість	Темп реакції	Активність
Альона В. (19 років, 2 категорія)	Висока екстраверсія	Висока пластичність	Середній рівень	Переважна повільність	Середній рівень
Валерія В. (21 рік, 1 категорія)	Середній рівень	Середній рівень	Висока емоц. збудл.	Середній рівень	Середній рівень
Руслан Л. (28 роки, Європейська категорія)	Висока екстраверсія	Переважна ригідність	Середній рівень	Середній рівень	Висока активність
Вікторія Ж. (35 років, Європейська та Міжнародна категорія з пляжного гандболу)	Середній рівень	Середній рівень	Середній рівень	Переважна повільність	Висока активність

Найбільш специфічна особливість темпераменту полягає в тім, що різні властивості темпераменту даної людини не випадково сполучаться один з

одним, а закономірно зв'язані між собою, під темпераментом варто розуміти індивідуально своєрідні властивості психіки, що визначають динаміку психічної діяльності людини, що однаково виявляючись у різноманітній діяльності незалежно від її змісту, цілей, мотивів, залишаються постійними в зрілому віці і у взаємозв'язку характеризують тип темпераменту [12].

Звертаючи увагу на результати першої діагностики, можна зауважити, що у суддів європейської категорії зафіксована висока активність, це говорить про те що вони повністю зацікавленні своєю діяльністю та є активними працівниками цієї справи. У молодих арбітрів активність середнього рівня, тобто вони тільки пізнають цю справу. Швидкість реакції нам відображає наскільки суддя швидко може приймати рішення в екстрених ситуаціях, ця шкала залежить від індивідуальних здібностей та досвіду. Одним з найважливіших факторів є ригідність та пластичність, вони відображають сутність суддівського процесу і його стилю. Ми бачимо, що статеві відмінності відображенні у результаті тесту. Досліджуваний Руслан Л. володіє переважною ригідністю, тобто категоричними та рішучими рішеннями, в той же час представниці жіночої статі мають середній рівень, чи, навіть, високу пластичність [20]. Досліджуваний Альона В. є залежним від свого емоційного стану та емоцій оточуючих, це може супроводжуватися малою кількістю досвіду та юним віком.

Характеристика емоційності і мотивів суддів з гандболу

Емоції — це специфічна система психології взаємодії людини з навколишнім світом світом, спрямована на пізнання світогляду та свого місця в ньому через себе у формі почуттів [11]. Ця специфічна сфера виявляється в суттєвих якостях позитивного й негативного стану емоції, що означає їх протилежність. Як говорив В.Вундт у теорії емоцій, в останніх присутня динаміка приємного й неприємного, протилежності напруження і розрядки, збудження й пригніченості. Близько зі збудженою радістю існує спокійна (радість умиротворення) і радість складна (радість палкої, жагучої надії,

радість трепетного очікування). Так само існують напружений смуток, як тривога, збуджений смуток, близький до відчаю, і тихий смуток, в якому відчувається розрядка, смуток, близький до меланхолії [12].

Таблиця 3.4

Погляди емоційного стану

В.Вундт	Висновки Вундта близькі сучасній теорії диференційованих емоцій К.Ізарда (1980). Так, кожна людина на власному досвіді переконується, що вона відчуває саме щастя, печаль чи страх, а не просто емоцію, що вони розрізняються за внутрішніми переживаннями й за зовнішнім виглядом. Розрізняючись, емоції взаємодіють одна з одною, а також із перцептивними, когнітивними, моторними процесами і впливають як на них, так і одна на одну. Радість послаблює страх, печаль посилює відчай.
Характеристики емоцій	Названі особливості виступають характеристиками емоцій. Серед них розрізняють якісні характеристики (знак — позитивні чи негативні, модальність — страх, гнів, радість, сором тощо) і кількісні (сила або слабкість, збудженість і пригніченість, й інтенсивність, що визначається через напруженість — розрядку) [2].
Виявлення емоцій	Емоції виявляються в різноманітних периферичних змінах, що відображаються на всіх внутрішніх, вісцеральних процесах, від яких залежить життя організму. Спираючись на такі емоційні прояви, фізіологи (В.Кеннон) підкреслювали позитивну пристосовуючу роль емоцій: вони приводять організм у стан готовності до термінового витрачання енергії,

	мобілізуючи всі його сили, які будуть потрібні, наприклад, у випадках страху, гніву чи болю. Саме такі емоції відчувають судді у продовж матчу, через через мірний тиск суб'єктивних осіб.

За результатами нашого дослідження «Характеристика емоційності» можна зробити висновок, що негативний вплив емоцій на ефективність діяльності є у суддів початкової категорії, через бурхливу реакцію та малий досвід. Цей критерій можна вважати головним у цій діагностиці, бо гра завершується з конкретним результатом, але чи буде він об'єктивним залежить тільки від арбітру. Судді Валерія В., Руслан Л., Вікторія Ж. є незалежними від емоційної збудливості, інтенсивності та тривалості емоцій. Такі показники були отримані завдяки довголітній праці та досвіду.

Таблиця 3.5

Рівень і характер емоційності суддів з гандболу

Досліджений	Емоційна збудливість	Інтенсивність емоцій	Тривалість емоцій	Негативний вплив на ефективність
Альона В. (19 років, 2 категорія)	2 бали	6 балів	3 бали	6 балів
Валерія В. (21 рік, 1 категорія)	5 балів	5 балів	3 бали	2 бали
Руслан Л. (28 роки, Європейська категорія)	2 бали	4 бали	3 бали	3 бали
Вікторія Ж. (35 років,	5 балів	6 балів	4 бали	2 бали

Європейська та Міжнародна категорія з пляжного гандболу)				

Максимальний бал у всіх шкалах 8 балів.

Також нами було досліджено мотиваційну сферу суддів з гандболу. Бо мотивація грає важливу роль у спорті, а саме у суддівській діяльності. Через мотивацію на невдачу можна зіпсувати результат роботи, навіть не дочекавшись кінця. Мотиваційний аспект у спорті є провідним, тому що під мотивацією в психології розуміють сукупність психологічних процесів, які спрямовують поведінку людини, а психологія є важливою у суддівській діяльності. Мотиваційні процеси лежать в основі активності людини та її психічного функціонування, вони визначають той чи інший напрям людської поведінки, її траєкторію. Кожна людина є істотою, яка бажає, але рідко досягає повного завершеного задоволення всіх своїх потреб. Якщо в житті людини і виникає момент " мотиваційного затишшя", коли їй властива повна відсутність бажань та потреб, то такий момент є надзвичайно коротким або ж свідчить про порушення особистісного функціонування. Заспокоєння однієї актуальної потреби викликає прихід іншої. У всіх суддів рівень мотивації на невдачу позитивний. Це означає, що у досліджуваних переважає мотивація на позитивне рішення. Цей результат є дуже вдалим для суддівства загалом, бо позитивний настрій на трудову діяльність буде плідним.

З суддями різного віку та категорій була проведена методика «Агресивна поведінка». Саме агресивність є рушійною силою стилю суддівства, що грає велику роль у результаті.

Таблиця 3.6

Види та рівні агресивності суддів з гандболу

Досліджуваний	Пряма вербальна агресія	Непряма вербальна агресія	Пряма фізична агресія	Непряма фізична агресія
Альона В. (19 років, 2 категорія)	1 бал	2 бали	2 бали	2 бали
Валерія В. (21 рік, 1 категорія)	3 бали	8 балів	0 балів	1 бал
Руслан Л. (28 років, Європейська категорія)	6 балів	2 бали	3 бали	2 бали
Вікторія Ж. (35 років, Європейська та Міжнародна категорія з пляжного гандболу)	5 балів	4 бали	3 бали	4 бали

Максимальна кількість балів у шкалах 10 балів.

Ця діагностика зазначає на стриманість суддів різного віку та категорій, але підвищений бал «прямої фізичної агресивності» говорить про стрімку емоційну збудливість, але в той же час, вдалу стриманість. Такі показники висвітлились у судді Вікторії Ж., аналізуючи їх приходимо до висновку, що вона може стійко контролювати свої емоції, які направлені на агресію.

Характерологічні акцентуації та спрямованість суддів з гандболу

У процесі дослідження було використано «Методику акцентуації характеру та темпераменту особистості» (Г. Шмишека, К. Леонгарда). За цією методикою були досліджені судді вищих та початкових категорій, різного віку та статі. Вона включила в себе поняття, які суттєво впливають на суддівську діяльність загалом.

Опитувальник включає 88 питань, 10 шкал, які відповідають певним акцентуаціям характеру. За цією діагностикою були досліджені п’ятеро

арбітрів різного віку та категорій. Досліджуваними виступають судді першої, другої, Національної та Європейської категорій. У різноманітному спектрі суддівської діяльності ми можемо спостерігати безліч понять, які впливають на її процес і результат. Постає важливе питання, яку роль у спорті несе, таке явище як акцентуація особистості. Треба знати та розуміти, що під цим поняттям криється глибока сутність спортивної психології.

Акцентуації характеру можуть сприяти розвитку психогенних розладів, ситуативне обумовлених патологічних порушень поведінки, неврозів, психозів у процесі діяльності суддів. Однак слід зазначити, що акцентуацію характеру ні в якому разі не можна ототожнювати з поняттям психічної патології. Жорсткого кордону між умовно нормальними, «середніми» людьми і акцентованими особистостями не існує.

Виявлення таких особистостей в колективі необхідно для вироблення індивідуального підходу до спортивних ігор, для професійної орієнтації, закріплення за ними певного кола реакцій та наслідків, з якими, в силу своєї психологічної схильності, вони здатні справлятися краще за інших.

Таблиця 3.7

Рівень акцентуації суддів з гандболу

Досліджуваний/ Типи акцентуації	Альона В. (2 катег.)	Валерія В. (1 катег.)	Руслан Л. (Європ. катег.)	Олена Д. (Європ. катег.)	Вікторія Ж. (Європ. та Міжн. катег. з перервою)
Демонстративний	Ознака Акцентуації	Не виражено	Середній тип	Середній тип	Не виражено
Гіпертимний	Середній Тип	Середній тип	Ознака Акцентуації	Середній тип	Середній тип
Астено-депресивний	Не виражено	Не виражено	Не виражено	Не виражено	Не виражений
Психостеничний	Середній тип	Середній тип	Середній тип	Середній тип	Середній тип

Шизоїдний	Не виражено	Середній тип	Не виражено	Ознака акцентуації	Не виражений
Сенситивний	Не виражено	Не виражено	Не виражено	Не виражено	Середній тип
Збудливий	Не виражено	Середній тип	Не виражено	Не виражено	Ознака акцентуації
Емоційно-лабільний	Середній тип	Ознака акцентуації	Середній тип	Середній тип	Середній тип
Інфантильно-залежний	Середній тип	Не виражено	Середній тип	Не виражено	Не виражений
Нестійкий	Середній тип	Не виражено	Середній тип	Не виражено	Не виражений

Проаналізувавши результати цієї діагностики, можна зауважити, що астено-деприсивний та сенситивний типи не виражені у спортивних суддів. Це говорить про те, що не спостерігається втоми після спілкування, дратівливості, схильності до тривожних побоюванням за свою долю, боязкості, сором'язливості, надмірної чутливості. Якщо у комплексі переглядати всі ці складові, то вони зовсім не характерні спортивним суддям, які повинні бути сміливі, стабільні тощо. Тому відсутність прояву цих типів є нормою у спортивній психології. За результатами ми бачимо, що судді Європейської категорії є стабільними, професійно сконцентровані, але в той же час ексцентричні та рішучі. У суддів початкових категорій спостерігається демонстративність та гіпертимність, що вказує на нестабільно сформовану суддівську особу та активні старання. У суддів 1 та 2 категорій за узагальненим аналізом добрі показники, які кажуть про правильний напрям до професійної суддівської діяльності. Ця методика розкрила багато характерологічних особливостей особистості. Вона довела, що кожна людина формується з різних психологічних характеристик, які в сукупності можуть формувати особу, як професіонала. Виражена акцентуація говорить не про те, що людина є тільки такою, а й про сукупність деяких типів та формування справжньої особистості.

Рівень суб'єктивного контролю та оцінка самоконтролю у спілкуванні.

Проаналізувавши результати діагностики суб'єктивного контролю та самоконтролю, ми бачимо, що судді які беруть на себе відповідальність за усі рішення та дії є відповідальними та мають змогу на об'єктивний самоаналіз своїх рішень під час матчу, за допомогою якого рівень та кваліфікація суддівства зростають.

*Із – шкала загальної інтернальності (максимальний бал 44)

*Ід – шкала інтернальності в області досягнень (максимальний бал 12)

*Ін – шкала інтернальності в області невдач (максимальний бал 12)

*Іс – шкала інтернальності в сімейних відносинах (максимальний бал 10)

*Ів – шкала інтернальності в області виробничих відносин (максимальний бал 8)

*Ім – шкала інтернальності в області між особистих відносин (максимальний бал 4)

*Іх – шкала інтернальності у відношенні до здоров'я та захворювань (максимальний бал 4)

Таблиця 3.8

Рівень суб'єктивного контролю суддів з гандболу

Шкали суб'єктивного контролю/ Судді	Із*	Ід*	Ін*	Іс*	Ів*	Ім*	Іх*
Альона В. (суддя 2 категорія)	34 бали	8 балів	11 балів	7 балів	6 балів	3 бали	2 бали
Альона К. (суддя 2 категорія)	37 балів	10 балів	7 балів	8 балів	7 балів	4 бали	2 бали
Валерія В. (суддя 1 категорії)	39 балів	11 балів	9 балів	10 балів	7 балів	3 бали	3 бали

Павло Г. (суддя національної категорії)	39 балів	10 балів	10 балів	7 балів	7 балів	2 бали	2 бали
Руслан Л. (суддя Європейської категорії)	40 балів	10 балів	8 балів	7 балів	6 балів	3 бали	3 бали
Артем Ш. (суддя Європейської категорії)	35 балів	9 балів	6 балів	9 балів	7 балів	3 бали	3 бали

У співвідношенні до максимального балу відбувається аналіз шкал.

Цими рисами володіють у повній мірі арбітри: Руслан Л. (суддя Європейської категорії), Павло Г. (суддя національної категорії), Валерія В. (суддя національної категорії). Якщо ми звернемо увагу на рівень суб'єктивності контролю Валерії В., то бачимо гарні показники майже у всіх підвидах, що обумовлює її рівень кандидата на європейську категорії та участь у проекті молодих європейських арбітрів з гандболу, не дивлячись на молодий вік дівчини. Суб'єктивний контроль важливий фактор у спортивній діяльності, тому що кожна людина має різні погляди, але вони не повинні впливати на результат гри. Саме цей фактор важливий для суддівства. У співвідношенні, суб'єктивізм не повинен перевищувати об'єктивізм під час спортивного суддівства. Через це результат будь-якої спортивної діяльності може буди не достовірним.

Щодо важливого підвиду інтернальності в області між особистих відносин, ця шкала висвітлює здатність дослідженого визивати до себе повагу та симпатію різних людей. Це важливий компонент у суб'єктивному контролі, оскільки до судді будуть погано відноситися або не поважати його, через це у суддівстві буде переважати суб'єктивізм по відношенню до людини (команди), яка звернулась до нього з неповагою. Отже, цією характеристикою повинні володіти усі арбітри. В цьому тесті максимальне значення, вище згаданої шкали, було виявлено у Альони К. (суддя 2 категорії, 20 років). Усі

інші показали середній результат, який теж має право супроводжувати професійне суддівство.

Також треба виділити шкалу інтернальності в області досягнень. Вона говорить про те, що досліджуванні з високим значенням цієї шкали, вважають, що усі досягнення в житті зроблені тільки за допомоги власних зусиль. Можна припустити, що ця шкала не доречна до цього дослідження, але це зовсім не так. Цією характеристикою можна виявити ставлення гандбольного арбітра до везіння та невдач. Якщо арбітр до свого успіху буде відноситися, як до випадкового збігу обставин, він зупиниться у спортивному зростанні. Суддя повністю повинен бути впевнений, те що відбувається на майданчику під час гри залежить тільки від нього та його рішень, не зважаючи на збіг обставин. Аналізуючи матчі з точки зору власних помилок або власних правильних рішень, зростання до рівня професійного спортивного судді буде швидким.

Суб'єктивний контроль та самоконтроль спортивного арбітра дуже тісно зв'язаний. Через низький рівень самоконтролю, рівень суб'єктивного контролю може значно зменшуватися та навпаки. Щодо комунікаційного контролю, то низькі показники можуть бути виражені у безкомпромісності, впевненості та впертості, що є важливими рисами характеру у судді (табл. 3.6).

Таблиця 3.9

Оцінка самоконтролю в спілкуванні

Досліджувані	Альона В.	Валерія В.	Руслан Л.	Павло Г.	Артем Ш.	Альона К.
Рівень самоконтролю	5 балів Середній рівень	4 бали Середній рівень	7 балів Високий Рівень	3 бали Низький рівень	8 бали Високий рівень	5 балів Середній Рівень

За результатами дослідження прослідковується середній рівень самоконтролю у молодих арбітрів (Альона В., Альона К.). Ці результати супроводжуються нестабільністю у суддівстві. У наслідках суб'єктивними та об'єктивними рішеннями, і відсутністю стабільної суддівської лінії. Але ж це може бути виправдано малим досвідом. В цю методику входить питання,

відповідь на яке вирішує основну рушійну характеристику суддівства: «Я можу бути дружнім з людьми, яких я не переношую», на це питання усі арбітри дали відповідь: «Так», що є дуже гарним показником для них. У спортивному суддівстві треба бути терплячим та сконцентрованим тільки на своїй роботі.

РОЗДІЛ 4
ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

За результатами дослідження розкривається повна характеристика спортивних арбітрів. Ми бачимо, що кожний критерій професійної підготовки доповнює один одного. Без знань правил суддівська діяльність могла бути безглуздою. Через погану фізичну підготовку арбітри можуть губитися в процесі гри. Психологічні аспекти можуть дуже сильно впливати на результат змагальної діяльності. Суддівство можна вважати спортивно-професійною діяльністю. Підводячи підсумки ми узагальнили усі три аспекти суддівства.

Опираючись на проведенні методики, можна зробити шкалу комплексного оцінювання теоретичної та фізичної готовності спортивних арбітрів, де :

- 10-9 балів – високий рівень;
- 8-7 балів – середній рівень;
- 6-5 балів – нижче середнього;
- 4-1 балів – низький рівень.

Арбітри з високим рівнем повністю готови до професійної діяльності; з середнім рівнем мають велику перспективу у цьому напрямку; нижче середньо потребують додаткової підготовки та підвищення кваліфікації; низький рівень потребує повноцінного розвитку в суддівській діяльності.

Таблиця 4.1

Визначення рівнів готовності суддів з гандболу

Досліджуваний	Оцінка теоретичного тестування	Оцінка фізичного тестування	Комплексна оцінка
Альона К. 2 категорія	4 бали	Добре 3 бали	**7 балів**

Марина С. Європ. кат.	4,5 бали	Дуже добре 4 бали	**8,5 бали**
Артем Ш. Європ. кат.	5 балів	Дуже добре 4 бали	**9 балів**
Руслан Л. Європ. кат.	4,5 бали	Дуже добре 4 бали	**8,5 бали**
Альона В. 2 категорія	4 бали	Чудово 5 балів	**9 балів**
Єлизавета А. 3 категорія	3,5 бали	Добре 3 бали	**6,5 бали**
Олександр К. Національна кат.	4,5 бали	Добре 4 бали	**8,5 бали**
Олександр Г. Національна кат.	4 бали	Добре 4 бали	**8 балів**
Володимир В. Національна кат.	4 бали	Добре 4 бали	**8 балів**
Валерія С. 1 категорія	3,5 бали	Добре 4 бали	**7,5 бали**
Андрій К. Національна кат.	4 бали	Добре 4 бали	**8 балів**
Олександра С. 2 категорія	3,5 бали	Добре 4 бали	**7,5 бали**
Аліна С. 3 категорія	3 бали	Середній рівень 3 бали	**6 балів**
Катерина М. 1 категорія	3,5 бали	Середній рівень 3 бали	**6,5 бали**

Психологічні аспекти можуть впливати на суддівську діяльність перед грою, продовж гри та після неї. Психологія спортивного арбітра показує, що

через емоційність, характер, ригідність, пластичність та інші аспекти може змінюватись стиль та ритм суддівства. Навіть якщо теоретичні знання та фізична підготовка на високому рівні. За допомогою діагностик та методик ми дізналися індивідуальні сторони кожного арбітра та як вони можуть впливати на процес суддівства.

Висновки

1) Кожний етап успішної діяльності складається з різних компонентів. У спортсменів - це фізична, теоретична, тактична та психологічна підготовка; у тренера – це теоретична, психологічна та професійна підготовка; тож у спортивного судді теж є критерії спортивно-професійної готовності до суддівської діяльності. Спортивний арбітр повинен в комплексі оволодіти теоретичними, фізичними та психологічними якостями. За допомогою комплексного використання цих аспектів судді можуть повноцінно реалізувати себе в професійній діяльності.

2) У спектрі суддівської діяльності ми можемо спостерігати безліч понять, які дійсно впливають на її процес та результат. Замислюючись над тим, яку роль у спорті загалом несуть такі явища, як екстраверсія та інтроверсія, ригідність та пластичність, темп реакції, емоційна збудливість, тривалість емоцій та багато інших. Під цими поняттями ховається глибокий сенс закономірностей. Ці явища діляться на позитивні та негативні, з точки зору суддівської діяльності, але зовсім розділити їх буде дуже важко, бо кожна характеристика має свої переваги та недоліки. Тому психологічні явища, які переплетені з діяльністю спортивних арбітрів, впливають на позитивний чи негативний результат. В процесі дослідження було виявлено, що арбітр у якого переважає екстраверсія є впевненим та рішучим, у більшості випадках, та навпаки інтроверти є більш «закриті» та менш рішучі. Через ригідність та пластичність можна визначити, як суддя ставиться до свого рішення, наскільки впевнено він його призначає та відстоює. Одним з найважливіших факторів є ригідність та пластичність, вони відображають сутність суддівського процесу і його стилю. Ми бачимо, що гендерні відмінності відображенні у результаті тесту. Суддя Європейської категорії Руслан Л.. володіє переважною ригідністю, тобто категоричними та рішучими рішеннями, в той же час суддя 2 категорії Альона В. має низький рівень , що

відповідає високій пластичності та впливу зовнішнього середовища на суддівські рішення.

3) Звертаючи увагу на результати діагностик, можна зауважити, що у суддів європейської категорії зафіксована висока активність, це говорить про те що вони повністю зацікавленні своєю діяльністю та є активними працівниками цієї справи. У молодих арбітрів активність середнього рівня, тобто вони тільки пізнають цю справу. Швидкість реакції нам відображає наскільки суддя швидко може приймати рішення в екстрених ситуаціях, ця шкала залежить від індивідуальних здібностей та досвіду. Одним з найважливіших факторів є ригідність та пластичність, вони відображають сутність суддівського процесу і його стилю. Ми бачимо, що статеві відмінності відображенні у результаті тесту. Досліджуваний Руслан Л. володіє переважною ригідністю, тобто категоричними та рішучими рішеннями, в той же час представниці жіночої статі мають середній рівень, чи, навіть, високу пластичність [20]. Досліджуваний Альона В. є залежним від свого емоційного стану та емоцій оточуючих, це може супроводжуватися малою кількістю досвіду та юним віком.

4) Суддівська діяльність має дуже тісний взаємозв’язок між теоретичною, фізичною та психологічною підготовкою. Кожен критерій залежить один від одного. Всі ці аспекти є головними. Арбітр повинен досконало знати правила з гандболу, щоб впевнено відчувати себе на майданчику під час гри. Також для повного балансу психологічний стан судді повинен бути у нормі. Суддівська діяльність – це багатогранний процес, який потребує повної концентрації та психологічної підготовленості. З поганим знанням теоретичних правил спортивний арбітр не може збалансувати свій стан до ідеального, тому знання теоретичних правил є головним аспектом в діяльності арбітрів.

Фізичний стан відіграє важливу роль в житті людини загалом. Також і спортивні судді повинні відповідально ставитися до свого фізичного стану. З поганими показниками в фізичній підготовці, діяльність спортивного арбітра впевнено можна назвати суб’єктивною. Коли основними критерієм суддівства

є об’єктивна оцінка. Тому кожен професіонал має підтримувати себе у формі та слідкувати за своїм здоров’ям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Волков И.П. Практикум спортивной психологии/И.П. Волкова. – СПб.: Питер, 2002. 286 с.

2.Вейнберг Роберт С. Психологія спорту К.: Видавництво «Олімпійська література», 2001. 335 с.

3.Вундт В.В. «Асоціативна теорія» СПб.: Азбука, 2010. С. 287-288.

4.Гузар, В.М., Шалар, О.Г., & Мордюк, Д. (2016) Міжособистісні відношення гандболісток і їх вплив на змагальну діяльність. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, 139, (2),* 218-222.

5.Гринь О.Р. Психологічне забезпечення та супровід підготовки кваліфікованих спортсменів: навч. посіб. К.: НУФВСУ, вид-во Олімпійська література, 2015. 276 с.

6.Жосан, И.А., Стрикаленко, Е.А., & Шалар, О.Г. (2014) Методика развития и комплексный контроль скоростно-силовых качеств гандболисток высокого класса. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 9, 24-29.

7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы/ СПб.: Питер. 2001. 512 с.

8. Ильин Е.П. Психология спорта/ СПб.: Учебное пособие, 2000.

9. Ильин, Е.П. Психология индивидуальных различий./СПб.: Питер. 2004. С. 464-466.

10. Ильин, Е.П. Психология индивидуальных различий./СПб.:Питер. 2004. С. 497-498.

11. Ильин, Е.П. Психология индивидуальных различий./СПб.:Питер. 2004. С. 515-516.

12.Козіна, Ж. Л., Слюсарев, В. Ф., & Волков, Є. П. (2004) Факторна структура підготовленості гандболістів високого класу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 13, 39–47.

13.Кочубей, Ю.А., Стрикаленко, Є.А., & Шалар О.Г. (2014) Аналіз фізичної підготовленості баскетболістів високого класу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*, 6 (49), 55-63.

14.Матвеев, Л.П. (1999) *Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов*. Олимпийская литература. 318. Киев.

15. Мерлин В.С. Очерк психологии личности./Пермь: Кн. Изд-во. 1959.172 с.

16. Небылицын В.Д. Избранные психологические труды./М.: педагогика. 1990. – 408 с.

17. Платонов, В. (2018). Структура и содержание непосредственной подготовки спортсменов высокой квалификации к главным соревнованиям. *Наука в олимпийском спорте*, 2, 17-41.

18. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии./СПб.: Питер. 1999. – С. 610-612.

19.Сергієнко Л.П. Психологія спорту: робоча навчальна програма та практикум. Методичні рекомендації./. Миколаїв: Вид-во ПСІ КСУ, 2003.158 с.

20. Скрипченко О. Загальна психологія. К., 2002. 76 с.

21. Скрипченко О.В. Довідник з педагогіки і психології. Навчальний посібник для викладачів, аспірантів та студентів педагогічних навчальних закладів./ Т.М.Лисянська, Л.О Скрипченко – К., 2000. – С. 545-548.

22.Спортивная психология в трудах отечественных специалистов./Сост. И.П.Волков.- СПб.:Питер,2002.- 384 с.

23.Стрикаленко, Є.А., Шалар, О.Г. (2017) Вплив інтелектуальних здібностей на ефективність змагальної діяльності гандболісток високого класу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 147, (2), 255-258.

24. Фомін Ю.А. Сучасні соціальні тенденції і спорт/ В зб.: Молодь і суспільство на рубежі століть. Міжнар. конф. Секція «Фізична культура, спорт, здоров'я»./ Ю.А Фомін. М., 1998, - С. 42-44.

25. Шалар, О., Жосан, І., Шум, Д., & Стрикаленко, Є. (2014) Властивості темпераменту і волі гандболісток різного ігрового амплуа. *Спортивний вісник Придніпров'я,* 40-43.

26. Шалар, О.Г., Снопова, Ю.А., & Стрикаленко, Е.А. (2010) Психологическая совместимость женской гандбольной команды. *Физическое воспитание студентов*, (1), 109-112.

27. Шалар О.Г. Організація та проведення комплексної контрольної роботи з дисципліни „Психологія фізичної культури" // Печатное слово.- 2005.- №2/13.- Херсон.- Издательство ХГУ.- с.49-53.

28. Шалар О.Г. Лекції з курсу „Психологія фізичного виховання та спорту": навчально-методичний посібник для студентів спеціальності ПМСО. Фізична культура.- Херсон: Видавництво ХДУ, 2005.- 212 с.

29. Шалар О.Г. Властивості особистості суддів з гандболу [Текст] / Шалар О.Г., Куруч Анастасія, Череповська Г.О. // Актуальні проблеми юнацького спорту: зб. статей XIII Всеукр. наук. конф.(27 вересня 2018 р. / уклад.: С.К. Голяка. – Херсон: ХДУ, 2018. – С. 158-162

30.Шалар О.Г. Властивості особистості суддів з гандболу [Текст] / Шалар О.Г., Куруч Анастасія, Череповська Г.О. // Актуальні проблеми юнацького спорту: зб. статей XIII Всеукр. наук. конф.(27 вересня 2018 р. / уклад.: С.К. Голяка. – Херсон: ХДУ, 2018. – С. 158-162

31.Шалар О.Г. Вплив інтелектуальних здібностей на ефективність змагальної діяльності гандболісток високого класу [Текст] / Є.А. Стрикаленко, О.Г. Шалар // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип.. 147. Т.II / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред.. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – С. 255-258

32. Шалар О.Г. Вплив вольових якостей на фізичну підготовленість юних гандболісток [Текст] / Гузар Віктор, Сапронова Юлія, Шалар Олег // Актуальні проблеми юнацького: Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 вересня 2014 року). – Херсон: ХДУ, 2014. – С. 185-189

33.Шалар О.Г. Мотиваційно-організаційний етап важливий крок у підготовці підлітків до самостійних занять фізичною культурою [Текст] / О.Г. Шалар // Теорія та методика фізичного виховання.- 2003.- №2.- С.10-18.

34.Шалар О.Г. Міжособистісні відношення гандболісток і їх вплив на змагальну діяльність [Текст] / О.Г. Шалар, В.М. Гузар, Д. Мордюк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 139. Т.ІІ / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2016. – С. 218-222.

35.Шалар О.Г. Основні аспекти спортивної форми гандболісток [Текст] / Гузар В.М., Шалар О.Г., Сапронова Ю.В. // Проблеми сучасної валеології, фізичної культури та реабілітації: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції – Херсон: видавництво ПП Вишемирський В.С., 2015. – С. 108-113

36. Эмоционально-волевая подготовка спортсменов /Агишева Н.К., Алексеев А.В., Виш И.М. и др.; Под ред. А.Т. Филатова.- К.: Здоровье, 1982.- 296 с.

37.Strykalenko Yevgeniy, Zhosan Ihor, & Shalar Oleh. (2017) Intellectual abilities high-end handball players of different playing roles. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 4(40), 128-133.

38.Strykalenko Yevhenii, Shalar Oleh, Huzar Viktor, & Yuskiv Serhii, Silvestrova Hanna, Holenco Nina. (2020). The correlation between intelligence and

competitive activities of elite female handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(1), 63-70, DOI:10.7752/jpes.2020.01008

39.Shalar Oleh, Strykalenko Yevhenii, Huzar Viktor, & Homenko Yladislav, Popovich Tatyna. (2019) Psychological readiness of handball players for the competition. *Sport science international scientific journal of kinesiology*, 12, issue 1, 95-102.

40.Bjorndal, Ch. T, Luteberget, L. S. & Holm, S. (2018). The Relationship Between Early and Senior Level Participation in International Women's and Men's Handball. *Journal of Human Kinetics*, 63(1), 73-84. DOI 10.2478/hukin-2018-0008.

41.Catalin, P. M., Ion, M., Gheorghe, S. & Julien, F. L. (2018). Identification of particularities of the conception and application of training programs of goalkeepers specialized in the performance handball. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(4), 2248-2252. DOI:10.7752/jpes.2018.04338

42.Ferrari, S. F, Borges, P. H., Teixeira, D. & Maroques, P. G. (2018). Impact of verbal instruction and demonstration methods on self-efficacy and motor learning in inexperienced handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(2), 816-820. DOI:10.7752/jpes.2018.02120.

43.Granero-Gallegos, A., Gomez-Lopez, M., Rodriguez-Suarez, N., Arturo-Abraldes, J., Alesi, M. & Bianco, A. (2017). Importance of the Motivational Climate in Goal, Enjoyment, and the Causes of Success in Handball Players. *Frontiers in Psychology*, 8. DOI 10.3389/fpsyg.2017.02081

44.Ivaskevych, D., Fedorchuk, S., Petrushevskyi, Ye., Borysova, O., Ivaskevych, O., Kohut, I., Marynych, V. & Tukaiev, S. (2020). Association between competitive anxiety, hardiness, and coping strategies: a study of the national handball team. *Journal of Physical Education and Sport*, 20 (Supplement issue 1), 359-365. DOI:10.7752/jpes.2020. s1051

45.Tathyane Krahenbuhl, & Lucas Leonardo (2020) The relative age effect: coaches' choices as evidence of social influence on youth handball. *Journal of Physical Education and Sport*, Vol.20 (5), Art 337, pp. 2460 - 2467, DOI:10.7752/jpes.2020.05337

46.Ihor Popovych, Vadym Zavatkyi, Oksana Tsiuniak, & Pavlo Nosov, Serhii Zinchenko, Vadym Mateichuk, Yurii Zavatkyi, Olena Blynova (2020) Research on the types of pre-game expectations in the athletes of sports games. *Journal of Physical Education and Sport*, Vol.20 (1), Art 6, pp. 43 - 52

47.Ihor Popovych, Olena Blynova, & Oleksandr Savchuk, Viacheslav Zasenko, Lesia Prokhorenko (2020) Expectations of a winning result in women's handball team: comparison of different age groups. *Journal of Physical Education and Sport*, Vol.20 (5), Art 369, pp. 2709 - 2717

ДОДАТКИ

Додаток А

«Анкета з дослідження структури темпераменту»

П.І.Б _____
Категорія _____
Вік _____
Стать_____

Опитувальник «ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ТЕМПЕРАМЕНТА» (Б. Н. Смирнов)

Хід виконання завдання

Вам пропонується відповісти на 48 питань. Відповідайте на кожне питання «так» (+) або "ні" (-), ставлячи свою відповідь поряд з питанням.

Відповідайте на всі питання, нічого не пропускаючи.

1. Ви любите часто бувати в компанії?
2. Ви уникаєте мати речі, які ненадійні, неміцні, хоча і красиві
3. Чи часто у вас бувають підйоми і спади настрою?
4. Під час бесіди ви дуже швидко говорите?
5. Вам подобається робота, що вимагає повної напруги сил і здібностей?
6. Чи буває, що ви передаєте чутки?
7. Чи вважаєте себе людиною дуже веселим і життєрадісним?
8. Ви дуже звикаєте до певної одязі, її кольором і кроєм, так, що неохоче меняе¬те її на що-небудь інше?
9. Чи часто відчуваєте, що маєте потребу в людях, які вас розуміють, можуть підбадьорити і втішити?
10. У вас дуже швидкий почерк?
11. Чи шукаєте ви самі собі роботу, заняття, хоча можна було б і відпочивати?
12. Чи буває так, що ви не виконуєте свої обіцянки?
13. У вас багато дуже хороших друзів?
14. Чи важко відірватися від справи, яким ви поглинені, і переключитися на інше?
15. Чи часто вас мучить почуття провини?

16. Зазвичай ви ходите дуже швидко, незалежно від того, поспішайте чи ні?

17. У школі ви билися над важкими завданнями до тих пір, поки не вирішували їх?

18. Чи буває, що іноді мислите гірше, ніж зазвичай?

19. Вам легко знайти спільну мову з незнайомими людьми?

20. Чи часто ви плануєте, як будете вести себе при зустрічі, бесіди і т. Д.?

21. Запальні і чи легко ранимі натяками і жартами над вами?

22. Під час бесіди ви швидко жестикулюєте?

23. Найчастіше прокидаєтеся ви вранці свіжим і добре відпочив?

24. Чи виникають у вас такі думки, що ви не хотіли б, щоб про них знали інші?

25. Ви любите жартувати над іншими?

26. Чи схильні ви до того, щоб грунтовно перевірити свою точку зору, перш ніж со¬общіть її кому-небудь?

27. Чи часто вам сняться кошмари?

28. Зазвичай легко ви запам'ятовуєте і засвоюєте новий навчальний матеріал?

29. Ви настільки активні, що вам навіть кілька годин важко бути без діла?

30. Чи буває, що, розсердившись, ви виходите з себе?

31. Ви можете внести пожвавлення в досить нудну компанію?

32. Ви зазвичай досить довго роздумуєте, приймаючи якесь рішення, навіть не дуже важ¬ное?

33. Вам говорили, що ви приймаєте всі занадто близько до серця?

34. Вам подобається грати в ігри, що вимагають швидкої і хорошої реакції?

35. Якщо у вас щось довго не виходить, то все ж намагаєтеся зробити це?

36. Чи виникало у вас, хоча і короткочасно, відчуття роздратування до батьків?

37. Чи вважаєте ви себе відкритим і товариською людиною?

38. Зазвичай вам важко взятися за нову справу?

39. Чи турбує вас відчуття, що ви чимось гірші за інших?

40. Зазвичай вам важко щось робити разом з повільними і неквапливими людьми?

41. Ви можете протягом дня довго і продуктивно займатися чим-небудь, не чуючи устало¬сті?

42. У вас є звички, від яких варто було б позбутися?

43. Вас іноді приймають за людину безтурботного?

44. Чи вважаєте ви хорошим другом тільки того, чия симпатія до вас надійна і перевірена?

45. Вас можна швидко розсердити?

46. Під час дискусії ви зазвичай швидко знаходите найбільш прийнятних відповідей?

47. Ви можете змусити себе довго і продуктивно, не відволікаючись, займатися чим-небудь?

48. Буває, що ви говорите про речі, в яких зовсім не розумієтеся?

Додаток Б

«Анкета з дослідження характеристики емоційності»

П.І.Б _____
Категорія _____
Вік _____
Стать_____

Саме оціночний тест «Характеристика емоційності»

(Е. П. Ільїн)

Відповідь може бути «так» або «ні», ставте свою відповідь поряд з питанням.

1. У розмові ви легко ображаєтеся через дрібниці?
2. Чи сильно ви переживаєте, коли складаєте іспит менш успішно, ніж очікували?
3. Чи часто ви не можете заснути, тому що не можете відволіктися від хвилюючих вас думки?
4. Коли ви сильно хвилюєтеся, у вас все валиться з рук?
5. Запальні і легко ви ранимі натяками і жартами над вами?
6. Чи виходите ви з себе, сердячись не на жарт?
7. Чи швидко ви відходите після того, як розлютитеся?
8. Хвилювання допомагає вам зібратися з думками на іспиті?
9. Вас можна швидко розсердити?
10. Чи охоплює вас лють, коли з вами чинять несправедливо?
11. Чи довго ви не прощаєте нанесену вам образу?
12. Ви від страху «втрачали голову»?
13. Чи легко ви можете заплакати при зворушливих сценах в театрі чи кіно?
14. Чи сильно ви хвилюєтеся перед відповідальною справою або розмовою?
15. Ви довго переживаєте через дрібниці?
16. Чи можете ви від сильного хвилювання зробити якусь дурницю?
17. Ви легко відгукується на горе інших?
18. Ви здатні захоплюватися чимось або кимось?
19. Чи довго ви переживаєте, якщо сказали те, що не варто було б говорити?

20. Ви не втрачаєте контроль над собою, навіть якщо дуже хвилюєтеся?
21. Чи легко ви ображаєтеся, якщо вас критикують?
22. Ви впадаєте в глибокий відчай при будь-яких розчарування?
23. Чи правда, що ви недовго переживаєте свої розчарування?
24. Чи буває, що від обурення ви не можете вимовити ні слова?
25. Ви швидко починаєте злитися або впадаєте в гнів?
26. Ви сильно хвилюєтеся на іспиті?
27. Ви довго дуєтесь на кривдника?
28. Чи часто на заліках і іспитах Ви через сильне хвилювання не можете показати все, на що здатні?
29. Чи хвилюєтеся ви через дрібниці?
30. Ви дійсно приймаєте все близько до серця?
31. Вам дійсно властиво швидко забувати свої невдачі?
32. Це правда, що під час сорі Ви «не лізе за словом в кишеню»?

Додаток В

«Анкета з дослідження агресивність поведінки»

П.І.Б _____
Категорія _____
Вік _____
Стать_____

Методика «Агресивна поведінка» (Е. П. Ільїн, П. А. Ковальов)

Відповіді можуть бути «так» або «ні», ставте свою відповідь поряд з питанням.

1. Я не можу втриматися від грубих слів, якщо хтось не згоден зі мною.
2. Іноді я пліткують про людей, яких не люблю.
3. Я ніколи не дратуюся настільки, щоб кидатися предметами.
4. Я рідко даю здачі, якщо мене вдарять.
5. Часом я вимагаю в різкій формі, щоб поважали мої права.
6. Від злості я часто про себе посилаю прокляття моєму кривднику.
7. Я можу згадати випадки, коли я був настільки злий, що хапав ліпшу під руку річ і ламав її.
8. Якщо я розлючуся, я можу вдарити людину.
9. Якщо хтось дратує мене, я готовий сказати все, що про нього думаю.
10. При виникненні конфлікту на роботі я найчастіше «розряджається» в розмовах з друзями і близькими.
11. Іноді я висловлюю свій гнів тим, що стукаю по столу кулаком.
12. Якщо я повинен для захисту своїх прав застосувати фізичну силу, то я так і роблю.
13. Коли на мене кричать, я починаю кричати у відповідь.
14. Я часто розповідаю вдома про недоліки по службі, які критикують мене.
15. З досади я можу штовхнути ногою все, що підвернеться.
16. У дитинстві мені подобалося битися.
17. Я часто просто погрожую людям, хоча і не збираюся приводити загрозу у виконання.

18. Я часто про себе обмірковую, що мені треба висловити начальнику, але так і не роблю цього.

19. Я вважаю непристойним стукати по столу, навіть якщо людина дуже сердитий.

20. Якщо той, хто взяв мою річ, не віддає її, я можу застосувати силу.

21. У суперечці я часто починаю сердитися і кричати.

22. Я вважаю, що засуджувати людину «за очі" не дуже етично.

23. Не було випадку, щоб я зі злості що-небудь зламав.

24. Я ніколи не застосовую фізичну силу для вирішення спірних питань.

25. Навіть якщо я злюся, я не вдаюся до сильних виразів.

26. Я не пліткують про людей, навіть якщо вони мені дуже не подобаються.

27. Я можу так рассвірепеть, що буду трощити все підряд.

28. Я не здатний вдарити людину.

29. Я не вмію «поставити людину на місце», навіть якщо він цього заслуговує.

30. Іноді я про себе обзиваю начальника, якщо залишаюся незадоволений його рішенням.

31. Мені не подобаються люди, які зганяють зло на своїх дітях, роздаючи їм потиличники.

32. Люди, які постійно переводять вас, варті того, щоб їх вдарили.

33. Як би я не був злий, я намагаюся не ображати інших.

34. Після неприємностей на роботі я часто скандалю будинку.

35. Коли я дратуюся, то, йдучи, ляскаю дверима.

36. Я ніколи не любив битися.

37. Я буваю, грубуватий з людьми, які мені не подобаються.

38. Якщо в транспорті мені віддавили ногу, я про себе лаюся всякими словами.

39. Я завжди засуджую батьків, що б'ють своїх дітей тільки тому, що у них поганий настрій.

40. Краще переконати людину, ніж примушувати його фізично.

Додаток Г

«Анкета з дослідження мотивації успіху і страху невдачі»

П.І.Б _____
Категорія _____
Вік _____
Стать_____

Методика «Мотивація успіху і боязнь невдачі» (А. Реан)

Відповідаючи на наведені нижче питання, необхідно вибрати відповідь «так» або «ні». Якщо Ви не впевнені у відповіддю, то згадайте, що «так» об'єднує як явне «так», так і «скоріше так, ніж ні». Те саме можна сказати і до відповіді «ні»: він об'єднує явне «ні» і «скоріше ні, ніж так», ставте свою відповідь поряд з питанням.

1. Включаючись в роботу, як правило, оптимістично сподіваюся на успіх.
2. В діяльності активний.
3. Схильний до прояву ініціативності.
4. При виконанні відповідальних завдань намагаюся по можливості знайти причини відмови від них.
5. Часто вибираю крайнощі: або занижено легкі завдання, або нереалістично високі за складністю.
6. При зустрічі з перешкодами, як правило, не відступаю, а шукаю способи їх подолання.
7. При чергуванні успіхів і невдач схильний до переоцінки своїх успіхів.
8. Продуктивність діяльності в основному залежить від моєї власної цілеспрямованості, а не від зовнішнього контролю.
9. При виконанні досить важких завдань, в умовах обмеження часу, результативність діяльності погіршується.
10. Схильний проявляти наполегливість в досягненні мети.
11. Схильний планувати своє майбутнє на досить віддалену перспективу.
12. Якщо ризикую, то, найімовірніше, з розумом, а не відчайдушно.

13. Не дуже наполегливий у досягненні мети, особливо якщо відсутній зовнішній контроль.

14. Віддаю перевагу ставити перед собою середні по труднощі або злегка завищені, але досяжні цілі, ніж нереально високі.

15. У разі невдачі при виконанні будь-якого завдання, його привабливість, як правило, знижується.

16. При чергуванні успіхів і невдач схильний до переоцінки своїх невдач.

17. Віддаю перевагу планувати своє майбутнє лише на найближчий час.

18. При роботі в умовах обмеження часу результативність діяльності поліпшується, навіть якщо завдання досить важке.

19. У разі невдачі при виконанні чого-небудь, від поставленої мети, як правило, не відмовляюся.

20. Якщо завдання вибрав собі сам, то в разі невдачі його привабливість ще більше зростає.

Додаток Д

«Рівень суб’єктивного контролю»

П.І.Б _____
Категорія _____
Вік _____
Стать_____

1. Просування по службі більше залежить від вдалого збігу обставин, ніж від здібностей і зусиль людини.
2. Більшість розлучень відбувається від того, що люди не захотіли пристосуватися одне до одного.
3. Хвороба - справа випадку: якщо вже судилося захворіти, то нічого не поробиш.
4. Люди опиняються самотніми через те, що самі не виявляють інтересу і дружелюбності до оточуючих.
5. Здійснення моїх бажань часто залежить від везіння.
6. Марно докладати зусилля для того, щоб завоювати симпатію інших людей.
7. Зовнішні обставини - батьки і добробут - впливають на сімейне щастя не менше, ніж стосунки подружжя.
8. Я часто відчуваю, що мало впливаю на те, що відбувається зі мною.
9. Як правило, керівництво виявляється більш ефективним, коли повністю контролює дії підлеглих, а не покладається на їх самостійність.
10. Мої оцінки в школі залежали від випадкових обставин (наприклад, настрою вчителя) більше, ніж від моїх власних зусиль.
11. Коли я будую плани, то я, в загальному, вірю, що зможу їх здійснити.
12. Те, що багатьом людям здається удачею чи везінням, насправді є результатом довгих цілеспрямованих зусиль.
13. Думаю, що правильний спосіб життя може більше допомогти здоров'ю, ніж лікарі і ліки.
14. Якщо люди не підходять один одному, то як би вони не старалися налагодити сімейне життя, вони все одно не зможуть це зробити.

15. Той хороше, що я роблю, переважно гідно оцінюється іншими.
16. Діти виростають такими, якими їх виховують батьки.
17. Думаю, що випадок чи доля не грають важливої ролі в моєму житті.
18. Я намагаюся не планувати своє життя далеко вперед, тому що багато чого залежить від того, як складуться обставини.
19. Мої оцінки в школі більше залежали від моїх зусиль і ступеня підготовленості.
20. У сімейних конфліктах я частіше відчуваю провину за собою, ніж за протилежною стороною.
21. Життя більшості людей залежить від збігу обставин.
22. Я надаю перевагу такому керівництву, при котрому можна самостійно визначати, що і як робити.
23. Думаю, що мій спосіб життя жодною мірою не є причиною моїх хвороб.
24. Як правило, саме невдалий збіг обставин заважає людям добитися успіху у своїй справі.
25. Зрештою, за погане управління організацією відповідальні самі люди, які в ній працюють.
26. Я часто відчуваю, що нічого не можу змінити в сформованих відносинах в сім'ї.
27. Якщо я дуже захочу, то зможу привернути до себе майже будь-кого.
28. На підростаюче покоління впливає так багато різних обставин, що зусилля батьків щодо їх виховання часто виявляються марними.
29. Те, що зі мною трапляється, це справа моїх власних рук.
30. Людина, що не змогла добитися успіху в своїй роботі, швидше за все не проявив достатніх зусиль.
31. Важко буває зрозуміти, чому керівники чинять саме так, а не інакше.
32. Найчастіше я можу домогтися від членів моєї сім'ї того, чого хочу.
33. У неприємностях і невдачах, які були в моєму житті, найчастіше винні інші люди, ніж я сам.

34. Дитину завжди можна вберегти від застуди, якщо за ним стежити і правильно його одягати.
35. У складних обставинах я вважаю за краще почекати, поки проблеми не вирішаться самі собою.
36. Успіх є результатом наполегливої праці і мало залежить від успіху чи везіння.
37. Я відчуваю, що від мене більше, ніж від кого б то не було, залежить щастя моєї сім'ї.
38. Мені завжди важко зрозуміти, чому я подобаюсь одним людям і не подобаюсь іншим.
39. Я завжди віддаю перевагу прийняти рішення і діяти самостійно, а не сподіватися на допомогу інших людей чи на долю.
40. На жаль, заслуги людини часто залишаються невизнаними, незважаючи на всі його старання.
41. У сімейному житті бувають такі випадки, коли неможливо вирішити проблеми навіть при дуже сильному бажанні.
42. Здібні люди, які не змогли реалізувати свої можливості, мають звинувачувати в цьому лише себе.
43. Багато моїх успіхів стало можливими тільки завдяки допомозі інших людей.
44. Більшість невдач в моєму житті сталося від невміння, незнання або ліні і мало залежало від везіння чи невезіння.

Додаток Е

Тест на знання правил з гандболу

ПІБ _____

Бали

_____

1. Які з наступних тверджень щодо місця виконання вільного кидка правильні?

a) Якщо м'яч не кладеться негайно після рішення про вільний кидок, то протилежній команді дозволено виконати вільний кидок з місця, де зараз знаходиться м'яч

b) Після неправильної заміни, вільний кидок може бути виконаний з місця, де м'яч зараз знаходиться, замість місця біля зони заміни, якщо це є перевагою для команди, яка виконує кидок

c) Після пасивної гри, вільний кидок завжди виконується з місця, де м'яч був, в момент призначення вільного кидка

d) Для вільного кидка в центрі майданчика, застосовується допуск виконання кидка, такий же, як і в разі початкового кидка

Відповідь: b,c,d (7:11, 13:6, 13:6 comment)

2) Команда А в нападі. Судді показали попереджувальний жест про пасивну гру. Гравець А7 віддає передачу партнеру А11. Гравець А11 намагається пройти на кидок, але зупинений гравцем Б3. Судді призначили вільний кидок для команди А. Гравець А11 виконує вільний кидок і віддає передачу партнеру А2, який намагається виконати кидок по воротах, але кидок заблокував захисник Б4 і м'яч повернувся гравцеві А11. У момент кидка по воротах гравцем А11, захисник Б5 незначно штовхнув його, після чого воротар Б1 зумів відбити кидок. Яке правильне рішення?

a) Вільний кидок для команди А; нова атака, тому що команда А зуміла зберегти володіння м'ячом після кидка по воротах

b) Вільний кидок для команди А; попереджувальний жест, команда А має ще дві передачі

c) Вільний кидок для команди А; попереджувальний жест, команда А має ще три передачі

d) Вільний кидок для команди А; попереджувальний жест, команда А має ще чотири передачі

Відповідь: c (7:11, 7:12, Clarification 4d, New Guideline)

3) М'яч котиться по підлозі в площі воріт команди Б. У цей момент, хронометрист свистить і пояснює, що гравець Б5 зробив неправильну заміну. Правильне рішення?

a) Кидок воротаря для команди Б
b) 2-х хвилинне видалення гравця Б5
c) Вільний кидок для команди А від лінії вільних кидків команди Б
d) Вільний кидок для команди А від зони заміни команди Б

Відповідь: b,c (4:5, 6:5, first paragraph, 16:3a)

4. Бічний кидок для команди А. Гравець А7, зайнявши правильну позицію і визначивши, що воротар Б12 стоїть далеко від своїх воріт, кидає м'яч у напрямку порожніх воріт. Польовий гравець Б3 входить в площу воріт і зупиняє м'яч. Правильне рішення?
a) Гол
b) Вільний кидок для команди А
c) 7-ми метровий для команди А
d) Прогресивне покарання гравцеві Б3

Відповідь: c (14:1a, 15:2)

5. Команда А грає з 7 польовими гравцями. Гравець А5 виконує кидок по воротах, але воротар Б1 відбиває його. Воротар Б1 намагається забити м'яч у порожні ворота. В цей же час, воротар А12 робить неправильну заміну, вибігаючи на майданчик, до того, як гравець А7 покинув її. Делегат матчу негайно перериває гру свистком. Відразу після свистка делегата, м'яч перетинає лицьову лінію команди А. Правильне рішення?
a) 2-х хвилинне видалення воротаря А12
b) 2-х хвилинне видалення гравця А7
c) Вільний кидок для команди Б
d) 7-ми метровий кидок для команди Б
e) Кидок воротаря для команди А

Відповідь: a,c (4:1, 4:4-5, 13:1b)

6. Яке (і) з наступних тверджень щодо виконання 7-ми метрового кидка вірно (ні)?
a) Гравцеві, який виконує кидок дозволено стояти 1 метр від 7-ми метрової лінії
b) Судді повинні дати тайм-аут, якщо команда, яка у захисті, змінює воротаря
c) Воротар підлягає персональному покаранню, якщо він повторно перетинає обмежувальну лінію воротаря
d) Гравці команди, що захищається повинні завжди бути на 3 метри від гравця, який виконує кидок

Відповідь: a (14:3, 14:5, 14:8, 14:9)

7) Команда Б затримує виконання початкового кидка. Команда раніше вже була попереджена за таку тактику. Правильне рішення?
a) Гра триває без зупинки
b) Тайм-аут; початковий кидок після свистка
c) Тайм-аут; початковий кидок після свистка, негайно показ жесту про пасивну гру

d) Свисток на початковий кидок, негайно показ жесту про пасивну гру
e) Прогресивне покарання відповідальному представнику команди Б
Відповідь: d (7:11, 7:12, Clarification 4.B.B1)
8) Команда Б в нападі грає 7 проти 6 з порожніми воротами. Гравець А5 перехопив м'яч і явно намагається виконати прямий кидок по порожніх воротах. У цей момент, його в спину штовхнув гравець Б6, так, що він частково втратив контроль над тілом і промахнувся. Правильне рішення?
a) Вільний кидок для команди А
b) 7-ми метровий кидок для команди А
c) Тайм-аут
d) 2-х хвилинне видалення Б6
e) Дискваліфікація гравця Б6 (червона картка показується суддями)

Відповідь: b,c,d (2:8, 8:4e, 14:1, Clarification 6c, New Guideline)

9) До закінчення матчу залишилося 20 секунд, команда Б виграє з рахунком 20:19. Воротар Б12 затримує час виконання кидка воротаря, ведучи м'яч вперед-назад в площі воріт. Правильне рішення?
a) Тайм-аут
b) Вільний кидок проти команди Б
c) Свисток на виконання кидка воротаря
d) 2-х хвилинне видалення воротаря Б12
e) Показ попереджувального сигналу про пасивну гру

Відповідь: c (5:2, 12:2, 15:5b)

10) Бічний кидок для команди Б. Гравець Б7 виконує кидок і м'яч потрапляє в суддю. Гравець Б7 підбирає знову м'яч і кидає його в ворота команди А (забиваючи гол). Правильне рішення?
a) Кидок воротаря для команди А
b) Гол для команди Б
c) Вільний кидок для команди А
d) Повтор кидка з-за бічної лінії після свистка
e) Вільний кидок для команди Б

Відповідь: c (7:9, 13:1a, 15:2)

11) Команда Б в атаці грає з 7 польовими гравцями. Гравець А5 перехоплює передачу і опановує м'ячом. Негайно він намагається кинути його в ворота. Гравець Б2 перешкоджає виконанню кидка гравцем А5, намагаючись вибити м'яч з руки. Роблячи це, він вдаряє у передпліччя гравця А5, внаслідок чого, м'яч не потрапляє у ворота. Команда Б мала раніше в грі три попередження. Правильне рішення?
a) Кидок воротаря для команди Б
b) Вільний кидок для команди А
c) 7-ми метровий кидок для команди А
d) 2-х хвилинне видалення гравця Б2
e) Тайм-аут

Відповідь: c (4:1, 8:1, 8:2, 14:1a,)

12) Незадовго до закінчення матчу рахунок 24:23 на користь команди Б. Вільний кидок призначений для команди Б приблизно в метрі від лінії вільних кидків команди А. Всі гравці зайняли правильні позиції, і суддя свистить на виконання кидка. Виконуючи вільний кидок, гравець Б10, робить один крок, до того, як м'яч залишив його руку. Правильне рішення?
a) Вільний кидок для команди Б
b) Тайм-аут
c) 2-х хвилинне видалення гравця Б10
d) Вільний кидок для команди А

Відповідь: d (13:7, 15:7)

13) Які покарання повинні бути відзначені в протоколі матчу?

a) Усі дискваліфікації, за винятком тих, які вказані в зв'язку з трьома 2-хвилинними вилученнями

b) Усі покарання, крім попереджень

c) Усі видалення і все дискваліфікації

d) Дискваліфікації за небезпечні порушення або серйозну неспортивну поведінку на останніх 30 секундах матчу, якщо дія спрямована для того, щоб перешкодити суперникам створити явну гольову можливість

e) Дискваліфікація за екстремальну неспортивну поведінку

f) Будь-яке прогресивне покарання протягом останніх 30 секунд гри, якщо дія спрямована для того, щоб перешкодити суперникам створити явну гольову можливість

Відповідь: e (8:5,8:10a-d, 16:6)

14) Гравець Б7 тільки що був вилучений на 2 хвилини за нечесну гру. Перед відновленням гри, він говорить судді: «Ти сліпий - ти ідіот!». Правильне рішення?
a) Ще одне 2-х хвилинне видалення гравця Б7
b) Дискваліфікація без рапорту гравця Б7 (судді показують червону картку)
c) Команда Б скорочується на два гравця на майданчику протягом 2 хвилин
d) Команда Б скорочується на одного гравця на майданчику протягом 4 хвилин
e) Дискваліфікація з рапортом гравця Б7 (судді показують червону і синю картки)

Відповідь: d,e (8:10a, 16:6b, 16:9c)

15) Під час контратаки команди Б, гравець А7 вийшов на майданчик, як додатковий гравець, і затримав гравця Б5, таким чином, що явна гольова можливість зіпсована. Правильне рішення?
a) 2-х хвилинне видалення гравця А7
b) Дискваліфікація без рапорту гравця А7 (червона картка показується суддями)
c) Дискваліфікація з рапортом гравця А7 (червона і синя картки показуються суддями)
d) Вільний кидок
e) 7-ми метровий кидок

Відповідь: c,e (4:6, 8:10b, 14:1a, 16:6b)

16) Три хвилини залишилося до закінчення гри, рахунок 21:21. Кращий бомбардир своєї команди А2 болісно вдарився ліктем. Він лежить на підлозі. Один із суддів запитав його, чи потрібна медична допомога на майданчику. Гравець А2 не відповідає на питання і продовжує лежати на підлозі. Судді зупиняють гру і показують жести 15 і 16, дозволяючи двом представникам команди А вийти на майданчик, для надання допомоги своєму гравцеві. Команда А відмовляється відправляти представників на майданчик і до прийняття будь-яких суддівських дій, гравець А2 готовий продовжувати грати. Правильне рішення?

a) Гравець А2 може продовжувати гру

b) Гравець А2 повинен покинути майданчик і може повернутися назад після третьої атаки своєї команди

c) Прогресивне покарання відповідальному представнику команди А

Відповідь: b,c (4:11, 8-7, 16:1b,)

17) Рахунок матчу 30:30 за 4 секунди до закінчення гри. Команда Б забиває гол і веде 31:30. Команда А хоче швидко виконати початковий кидок. Гравець А10 стоїть однією ногою за центральною лінією, а іншою - до неї. Без свистка, він кидає м'яч, який залітає у ворота команди Б. Звучить автоматичний сигнал на закінчення гри. Правильне рішення?

a) Гол для команди А

b) Повтор початкового кидка для команди А

c) Очікування результату кидка

d) Тайм-аут

e) Кінець гри; немає гола

Відповідь: e (2:3, 2:4, 15:5a)

18) Команда Б заробляє вільний кидок. Гравець Б5 виконує кидок дуже швидко, без свистка судді, перебуваючи в русі. Гравець Б5 хоче віддати передачу м'яча партнеру Б4, але гравець А3 перехоплює м'яч і знаходиться один попереду воріт команди Б. Правильне рішення?

a) Гра триває без переривання

b) Повтор вільного кидка після свистка

c) Повтор вільного кидка і прогресивне покарання гравцеві А3

Відповідь: a (13:2, 15:7, 2nd Paragraph)

19) Гравець Б5 має явну гольову можливість. Офіційна особа А команди Б ображає хронометриста. Хронометрист свистить в той момент, коли гравець Б5 готовий зробити кидок. Дія була помічена тільки хронометристом. Правильне рішення?

a) Вільний кидок для команди А

b) Покарання офіційній особі А команди Б

c) Вільний кидок для команди Б

d) 7-метровий кидок для команди Б

e) Письмовий рапорт

Відповідь: c,e (Clarification 7)

20) Команда Б володіє м'ячом. Офіційна особа А команди Б хоче взяти командний тайм-аут і йде до столика, щоб покласти зелену картку перед хронометристом. Зелена картка лежить на столі перед хронометристом. У той же час, гравець Б4 виконує кидок по воротах і забиває гол. Хронометрист дає свисток на тайм-аут відразу після того, як м'яч перетнув лінію воріт команди А. Яке правильне рішення?

a) Гол для команди Б

b) Гол не зарахований, тому що команда Б запросила командний тайм-аут

c) Командний тайм-аут для команди Б
d) Командний тайм-аут, для команди Б не надається, тому що вони більше не володіють м'ячом
e) Зелена картка повинна бути повернута команді Б
f) Початковий кидок для команди А

Відповідь: a,d,e,f (2:10, Clarification 3)

21) А14 зробив правильну заміну, коли гра була припинена. Однак, звучить сигнал зі столика секундометриста. А14 неправильно внесений до протоколу матчу. Помічено, що цей гравець, внесений до протоколу під номером 18. Правильне рішення?
a) Прогресивне покарання проти відповідального представника команди А
b) Вільний кидок для команди Б від столика хронометриста
c) Номер повинен бути змінений в протоколі
d) Гра відновлюється кидком відповідно до ситуації. Письмовий рапорт

Відповідь: c,d (4:3, 13:3, 13:4)
22) Що стосується щодо ігрової форми?
a) Усі гравці команди, визначені як воротарі, повинні мати ідентичний колір форми
b) Гравці повинні мати як мінімум 20 см висоту номерів з двох сторін (спереду і ззаду)
c) Воротарям дозволено носити захист для голови, якщо він зроблений з м'якого матеріалу
d) Гравці, включаючи воротарів, можуть використовувати номери від 1 до 100
Відповідь: a (4:7, 4:8, 4:9)
23) Після надання медичної допомоги на майданчику, гравець Б7 сідає на лаву запасних. Під час першої атаки команди Б, гравець А2 перехоплює м'яч і біжить в контратаку один на один з воротарем Б12. До того, як гравець А2 може зробити кидок по воротах, гравець Б7 виходить на майданчик змінюючи Б9. Правильне рішення?
a) Хронометрист чекає поки А2 виконає кидок по воротах, перш ніж перервати гру через неправильну заміну команди Б
b) Хронометрист перериває негайно гру внаслідок неправильної заміни команди Б
c) Тайм-аут
d) 2-х хвилинне видалення гравця Б7
e) Дискваліфікація без рапорту гравця Б7 (червона картка показується суддями)
f) Гра відновлюється кидком відповідно до ситуації
g) 7-ми метровий кидок для команди А
h) Вільний кидок для команди А
i) Незалежно від кількості атак своєї команди гравець Б7 може повернутися на майданчик після закінчення 2-х хвилинного видалення
Відповідь: b,c,d,g,I (2:8, 4:5, 4:11, 13:2,)
24) Воротар А12 стрибає вгору в своїй площі воріт, щоб зловити м'яч від довгої передачі гравця Б7. Воротар А12 зловив м'яч в повітрі і приземлився з м'ячом однією ногою в площі воріт, а інший - в ігровій. З цієї позиції він дає передачу партнеру А3. Правильне рішення?
a) 7-ми метровий кидок для команди Б
b) Гра триває без зупинки
c) Вільний кидок для команди Б
d) Корекція і кидок воротаря після свистка
Відповідь: d(5:3, 5:6, 15:7)
25) Команда Б в нападі і грає з порожніми воротами. Гравець Б11 виконує кидок по воротах. Воротар А1 відбиває м'яч і виконує кидок воротаря, як прямий кидок в порожні ворота. Гравець Б10 намагається захистити ворота. Перебуваючи в ігровому майданчику, він стрибає у власну зону воротаря і ловить м'яч в повітрі над зоною воротаря. Після чого, приземляється з м'ячом в руках у площі воріт. Яке правильне рішення?
a) Вільний кидок для команди А

b) 7-ми метровий кидок для команди А
c) Прогресивне покарання гравцеві Б10
Відповідь: b,c (6:2, 8:7f, 14:1a, Clarification)
26) Гравець стрибає, щоб зловити м'яч, кинутий йому партнером. Він приземляється на дві ноги одночасно. Потім він піднімає праву ногу, роблячи крок в сторону і підтягує свою ліву ногу до правої. Скільки кроків зробив гравець?
a) 1
b) 3
c) 0
d) 2
Відповідь: a (7:3d)
27) Гравець Б10 намагається віддати передачу партнеру Б8, який знаходиться у лінії площі воріт команди А. Гравець А10 стоїть попереду гравця Б8, коли м'яч потрапляє в його ногу. Правильне рішення?
a) Вільний кидок для команди Б
b) Гра триває без зупинки
c) Це залежить від того, хто заволодіє м'ячом
Відповідь: b (7:8)
28) В яких ситуаціях тайм-аут (зупинка гри) НЕ обов'язковий?
a) М'яч йде далеко за межі майданчика
b) Свисток хронометриста
c) Можлива травма гравця
d) Коли судді показують різні напрямки, при ухваленні рішення
e) Заміна польового гравця воротарем для виконання кидка воротаря
Відповідь: a,c,e (2:8, Clarification 2)

29) Рахунок 29:29 за 10 секунд до кінця матчу. Команда Б в контратаці. Гравець А10, небезпечними діями для здоров'я, атакує гравця Б9. До того, як впасти на підлогу, він зумів віддати передачу партнеру Б11. Гравець Б11 віддав передачу партнеру Б4. Яке правильне рішення?
a) 2-х хвилинне видалення гравця А10
b) Дискваліфікація гравця А10
c) Свисток судді після передачі від Б11 до Б4
d) Вільний кидок для команди Б
e) 7-ми метровий кидок для команди Б
f) Тайм-аут
Відповідь: b,c,e,f (2:8, 8:10d, Guidelines 8:10d, 14:2)
30) Команда Б грає без воротаря і з 7-ма польовими гравцями. Гравець А5 перехоплює передачу і біжить з м'ячом в напрямку порожніх воріт команди Б. Після правильної заміни, воротар Б12 вийшов на майданчик і біжить в тому ж напрямку, що і гравець А5. У момент кидка по воротах, воротар Б12 штовхає збоку гравця А5 так, що він частково втрачає контроль над тілом і промахується по воротах. Яке правильне рішення?
a) Вільний кидок для команди А
b) 7-ми метровий кидок для команди А
c) Тайм-аут
d) 2-х хвилинне видалення гравця Б12
e) Дискваліфікація гравця Б12
Відповідь: b,c,d (2:8, 8:5 comments and Guideline, 14:1a)